

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΑΔΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ. _____

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ₪Ρ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ₪Ρ. 8

ενηλ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επι της Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 38.

1884

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 12'

Συνδρομή ἑτησίαν: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 - Ἀποδοτέον ἀργύριον ἐκτὸς Ἑλλάδος, ἑξῆς, ἡμισυ γὰρ εἰνὶ Ἑλλάδι - Γερμανίαν Δευτ. - Ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, Πανεπιστημίου 20.

8 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνίχθια 182 σελ. Β.

Β'.

— Ἦτοιμάσθην ἢ ἀναχωρήσω σήμερον, κύριε καθηγητά; ποῦ μὲ συμβουλεύετε νὰ πάγω; Ἠρώτησα τὸν λατρὸν, ὕστερον ἀφοῦ κατέγραψεν εἰς τὸ σημειωματάριόν του τὸ εὐχάριστον συμπέρασμα τῆς στηθεσκοπήσεώς μου.

— Ποῦ ἄλλοῦ παρὰ ἐπὶ τοῦ Hartz! Δὲν μεταβόλλω γνώμην. — «Ὁ τρόφος ἰάξεαι», εἶπεν ὁ γέρον, καὶ τὸ εἶπεν, ὡς ἔδην συνδισκέπτετο ἐν πνεύματι μετὰ τινος Ὀμηρικοῦ Ἀσκληπιάδου. Ἐπειτα στραφείς πρὸς ἐμέ. — Τὰ ὄρη τοῦ Χάρτς δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' ἐδῶ καὶ αὐτὸς εἶπαι, κυρίως ὁ λόγος τοῦ καλοῦ κλίματος καὶ τῶν ὡραίων περιχώρων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τῶν δριμυτάτων ἐνίοτε καὶ βλαβερῶν εἰς τοὺς ξένους χειμώνων μας. Διὰ τοῦτο λέγω ὁ τρόφος ἰάξεαι. Ἀλλὰ μὲ τὸν νοῦν σου, νεανία μου! — ἐπρόθεσεν ἔπειτα, σείσας τὸν λιγανόν. — Μὲ τὸν νοῦν σου! Σ' ἐπιτρέπω ἢ ἀναβῆς ὅσον ὑψηλὰ δύνασαι εἰς τὸν αἰγλήεντα Παρνασσόν, ὅχι ὅμως καὶ εἰς τὰς νοσηλοσκεπεῖς κορυφὰς τοῦ ἡμετέρου Χάρτς. Ἐπ' αὐτῶν ἰσχυροῦς Μούσας καὶ ἀκτινοβόλον Ἀπόλλωνα δὲν θὰ εὔρης. Ἀλλὰ Στρίγγλας μόνον καὶ Καληκαντζάρους καὶ ἕλα ἐκεῖνα τὰ μεσαιωνικὰ δαιμόνια, τὰ ἐμπνεύσαντα εἰς τὸν μέγαν ἡμῶν κλασσικόν, τὸν ὀμηρικώτατον ἡμῶν Götter, τὸ ψυχρὸν καὶ σκοτεινὸν ἐκεῖνο μέρος τοῦ Faust, τὸ ὅποιον — κάλλιον νὰ μὴ τὸ ἔγραψεν!

— Ὅπως δὴποτε, τῷ εἶπον, κύριε Αὐλοσόμβουλα, μέχρι Κλάουσταλ πρέπει ἢ ἀναβῶ. Τὸν τόπον δὲν τὸν γνωρίζω, καὶ τὰ γερμανικὰ βλέπετε πόσον δυσκόλως τὰ καταφέρνω. Παντοῦ ἄλλοῦ θὰ ἠσθάνομην τρομερὰν ἀπομόνωσιν, θὰ ἐπάσχον νοσταλγίαν. Ἐνῶ ἐν Κλάουσταλ καθὼς σῆς εἶπον ἔχω τὸν συμπατριώτην μου, τὸν συμμαθητὴν μου.

— Νὰ, κί' αὐτὸς, ὅταν ὅλους τοὺς ἀρρώστους, ἀνέκραξεν ὁ καθηγητής, ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του. Τοῦ εἶπα, ὅτι κατὶ εἶναι βλαβερὸν

εἰς τὴν υγίαν του, ἔρχεται ὅμως πάλιν καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειάν μου νὰ τὸ κάμῃ μετὰ τὴν ἰδέαν, ὅτι, ἂν τὸ κάμῃ μετὰ τὴν ἀδειάν μου, δὲν θὰ τὸν βλάψῃ! Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ ἐλάττωμα ὄλων τῶν φίλων μου Ἑλλήνων, — ἐπρόθεσεν εἶτα μειδιῶν, — ἀπὸ Ὀδυσσεῶς μέχρι τῆς λογιότητός σου. Δὲν ἠμπορεῖτε ἢ ἀποχωρισθῆτε ἀπ' ἀλλήλων. Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ λησιμονήσητε ὅτι εἴθε εἰς τὰ ξένα. Καὶ ὅταν ξενητευθῆτε, ὅπου συναντήσητε ἕνα ὁμόγλωσσόν σας, ἅς ἦναι καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ κόσμου, ἐκεῖ εἶναι ὁ συμπατριώτης, εἶναι τρόπον τινὰ ἡ πατρίς σας. Καὶ κάμνετε λοιπὸν, καθὼς λέτε, γωρῆ, καὶ ἀπλόνετε τὴν κάπα σας καὶ κάθεστε καὶ τὰ λέτε, τὰ λέτε, τὰ λέτε, ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ. Καὶ ὅταν τέλος πάντων βραδυάσῃ, καὶ ἐπιστρέψετε εἰς τὰ σπίτια σας, τότε, ἂν συμβῇ νὰ μὴ εἴθε σύνοικοι, κάθεστε καθένος εἰς τὸ ἄκρον τοῦ παραθύρου, ὡς ὁ Ὀδούσεος εἰς τὴν ἀκτεῖν πολυφλοισιμπόλο ταλάσσεος ὁ χιμεῖρος καὶ καπνὸν ἀποτροσκοῖτα τοῦ ἑξῆς γκαίσεσ.

Ἐπειτα ἀναλαβὼν ἀξιοσπεπὴ σοβαρότητα:

— Ἐν τούτοις, εἶπε, Χοῦτες Ἀκαϊῶν (υἱὲς Ἀχαιῶν!) ὅ,τι ἠρμόζε τῶσον ποιητικῶς εἰς τὸν πολυφλοισίτεσ καὶ πολυπλάχτεσ Ὀδυσσεῶ, δὲν ἀρμόζει καὶ εἰς σέ. Λέγεις ὅτι δυσκολεύεσαι ἀκόμῃ μετὰ τὴν γλώσσαν. Ἴδου εὐκαιρία νὰ γυμνασθῆς. Ποίησον τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν. Ζῆσε ὅσον περισσότερον σοὶ ἐπιτρέψει ἡ καλοκαιρία ἐν Ὀστερδὴ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ χωρίῳ τοῦ Χάρτς, ἐξ ὅσων σοὶ ἐσύστησα προχθές, ἀλλὰ ζῆσε μετὰ τοὺς Γερμανοὺς, ὡς Γερμανός, καὶ θὰ ἴδῃς πόσον θὰ σέ ὠφελήσῃ καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν ἐποψίν καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν.

— Καὶ ἡ Κλάουσταλ, κύριε καθηγητά, δὲν εἶναι ὑγιεινὴ πόλις;

— Πάλιν ἡ Κλάουσταλ! ἀνέκραξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον μετ' ἀδμονίας. Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς εἶσαι χιμεῖρος καπνὸν ἀποτροσκοῖτα τοῦ ἑξῆς! Χωρὶς ἄλλο ἐπιθυμοῦς νὰ ἴδῃς τὴν καπνίζουσαν ἐστίαν τοῦ συμπατριώτου σου. Πήγαινε καὶ θὰ μ' ἐνθυμηθῆς. Δὲν χρειάζεσαι ἄλλον ὀδηγὸν νὰ τὸν εὔρης. Ὅπου εἶναι μία καπνοδόχος ἀδιαλείπτως καπνίζουσα, κροῦσε τὴν θύραν: Ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ συμπατριώτης σου. —

Ἐνθυμούμαι ἕνα Ἕλληνα συμφοιτητήμας ἄλλοτε. Ὅσα ἐξοδεύαμεν ἐγὼ καὶ ὁ μακαρίτης ἀδελφός μου πρὸς θέρμανσιν τοῦ στομάχου, καὶ δυστυχῶς, καὶ τῆς κεφαλῆς, δις τόσα ἐξώδεσε ὁ Ἕλληνας, ὅπως διατηρῆ τὴν θερμάστραν τοῦ δωματίου τοῦ ἀδιαλείπτως πεπυρκατωμένην.

— Ἀλλὰ δὲν πιστεύω δὲ, κύριε Αὐλοσύμβουλε ν' ἀνάπτουν θερμάστρας τώρα ἐν Κλάουσεθαλ; Ἐρχομεν Αὐγουστον μῆνα!

— Χμ! χμ! εἶπε κισπητικῶς ὁ γέρον καὶ ὡς ἐάν μ' ἐβαρύνθη πλεον. — Δὲν γινώσκω ἴσως καὶ, καὶ ἴσως ὄχι. Ἐν τούτοις αὐτὸ δὲν μὰς ἐνδιέφερε, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ πᾶς ἐκεῖ. Κοντός ψαλμός ἀλληλουτία!

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεχαιρετήθημεν, ὁ μὲν ἰατρός ἠρίθμησεν ἔτι ἀπαξ τὰ χωρία, ἐξ ὧν μὲ ἀφνε νὰ ἐκλέξω ἐν πρὸς διαμονὴν μου, ἐγὼ δὲ μὴ μετέβην κατ' εὐθείαν εἰς τὸν σταθμὸν διὰ νὰ πληροφορηθῶ πότε ἀναχωρεῖ ἀμαξοστοιχία καὶ λάβω εἰσιτήριον διὰ — Κλάουσεθαλ.

— Ὑστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις τοῦ ἱατροῦ; Ὁ εἶπεν. Αἶ! Ὑστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις! Εἰς τὸν κλίπον μου ἔφερον τὴν πέμπτην ἐπιστολὴν τοῦ ἀγαπητοῦ Πασχάλη, ὅστις καὶ πάλιν μ' ἐξώρμιζε νὰ μὴ προτιμήσω ἄλλον τόπον πρὸς ἀλλαγὴν κλίματος καὶ μ' ἐδίδοε τὰς εὐνοικωτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ καιροῦ. Ἀπὸ τινος ἐπεκράτει ἐν Κλάουσεθαλ τόσον ὠραῖος καιρὸς, ὅσον πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἐνθυμοῦντο νὰ εἶδον οἱ κάτοικοι. Ἐν τούτοις δὲν εἶπον τίποτε περὶ τούτου εἰς τὸν ἱατρὸν, διότι ἐπαθύμουν νὰ τὸν ἐξαφνίσω γράφων αὐτῷ τὸ ἀνεπίστως εὐχάριστον νέον ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου, δηλαδὴ τῆς Κλάουσεθαλ.

Ὁ Πασχάλης ἦτο φίλτατος συμμαθητής μου. Συνεμαθητεύσαμεν καὶ συναπεφοιτήσαμεν ἐκ τοῦ Γυμνασίου τῆς Πλάκας πρὸ δύο μόλις ἐτῶν. Ἀνῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν γραμματοδιψῶν ἐκείνων νέων τῆς δούλης Ἑλλάδος, ὅσοι διὰ πανταίων μόχθων καὶ στερήσεων ἐξοικονομήσαντες γλίσχρον τι ποσὸν χρημάτων, μεταβαίνουσιν, ἐν σχετικῶς ὠραίῳ ἡλικίᾳ, εἰς τὴν ἀνατὴν Ἀνατολήν, ἐστὶν τῶν φώτων, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐμφορηθῶσι τῶν ἱερῶν γυμνασίων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς παιδείας. Ἦτον ἐπομένως ὁ ἐπιμελέστερος, ὁ χρηστοθεότερος μαθητὴς τῆς τάξεώς μας. Ἀπίστευτος ἡ λιτότης μεθ' ἧς ὁ νέος οὗτος ἐζησεν ἐν Ἀθήναις. Κλεζάνθειοι οἱ κάποι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων διήνυσεν τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του. Τὰς καθημερινὰς δὲν ἦτον ἐλεύθερος κυρίως παρὰ κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς ἡμέρας κατετρέχετο προγυμνάζων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀντὶ εὐτελεστάτης ἀμοιβῆς τοιούτους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μαθητὰς, οὓς ἄλλοι προγυμναστὰι παρήτησαν, ἀπελπισθέντες διὰ τὴν ἀμέλειαν

καὶ δυσμάθειάν των. Τὰ μαθήματα τοῦ γυμνασίου ὤφειλε νὰ τὰ μελετήσῃ καὶ τὰ μάθῃ πάντα ἐν καιρῷ νυκτός. Καὶ εἶναι θαύμα, ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἐμάθωναν ἀριστα, ἀλλὰ καὶ καιρὸς τῷ ἐπερὶσευσεν ἀκόμη νὰ μεταβαίη εἰς τῆς πλύστρας του καὶ προπικρασκευάζῃ τὴν θυγατέρα τῆς δι' ἐξετάσεις διδασκαλίσσης. «Ὁ διδάσκων διδάσκαται», εἶναι ἐν ῥητόν τὸ ὁποῖον πάντες οἱ τοιοῦτοι νέοι ἔχουσιν ἀνὰ στόμα. Καὶ ὁ Πασχάλης ἀπὸ τὴν πλύστραν του δὲν ὠφελεῖτο κυρίως εἰ μὴ κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ῥητοῦ τούτου καὶ κατὰ τὰς μικρὰς δαπάνας τῶν πλυστικῶν του: Μηδαμινὴ ὠφέλεια, τὴν ὁποίαν ὁ δυστυχὴς νέος ἐπλήρωσεν ἐπὶ τῶν πολλῶν ἀκριβῶν. Διότι ἡ ἀχάριστος ἐκεῖνη μαθητρία ἀφοῦ ἐσαγήνευσε τὸν διδάσκαλον εἰς ἰσχυρὰ ἐρωτικά δίκτυα, τὸν ἀπέπεμψε μετ' ἀπαραιμίλλου ἀσυνειδησίας, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον, παρὰ διότι ἦτο σωφρονέστερος τοῦ ἀντιζήλου του! Ὅπως δὲν ἦτο, τὸ ἐπεισώδιον αὐτοῦ δὲν τὸ ἐγνωρίζον ἄλλος ἀπὸ ἐμὲ, ὅστις ἐγένονό μου μάρτυς τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων του. Οἱ λοιποὶ συμμαθηταὶ μας ἐθεώρουν τὸν Πασχάλην ὡς ἀνθρώπον, ὅστις οὔτε ἐμῆκεν, οὔτε θὰ ἐμῆκε ποτὲ εἰς τῆς Ἀγάπης τὸ σκελετόν. Μετὰ τὴν λήξιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του, ἀφ' ἐνός μὲν ἡ δικαίως ἀποκτηθεῖσάντων διδασκάλων εὐνοία, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ γνωστὴ πρὸς ἀπόρους ἐπιμελεῖς νέους εὐεργητικότης ἐνός τῶν τὰ μάλιστα ἀνεπιδείκτως προστατευόντων τὰ γράμματα Ὀμογενῶν ἐξησπάλισαν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ. Ποτὲ δὲν θὰ λησμογήσω τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐπανηγυρίσαμεν τὴν χρονοποιὴν τῆς ἀγγελίας ταύτης ἀφίξι. Ὁ Πασχάλης ἐννοοῦσε καὶ καλὰ νὰ ἐξοδεύσῃ μόνος διὰ τὴν ἐορτήν, καὶ νὰ ἐξοδεύσῃ πρωτοφανῶς καὶ ἀξίως. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν συνεζητήσαμεν τὸ πρόγραμμα τοῦ γλεντιοῦ ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσθη, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, νὰ συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τὸ ὠφελίμου. Μετ' ὀλίγον ἐμέλλομεν ἀμφότεροι νὰ μεταβῶμεν εἰς Γερμανίαν: νὰ γείνωμεν Γερμανοί. Καὶ ποῖος εἴμπορεῖ νὰ γείνωσιν σωστὸς Γερμανός, πρὶν ἢ ὑποβαπτισθῇ μετὰ τὸν ζῦθον; Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τί ἐστὶ τὸ περιχρῶμενον τοῦτο ποσόν, τὸ ἀπόβρασμα τῆς κριθῆς καὶ τῶν ἀχύρων, τὸ τεῖνον νὰ παραχωνίσῃ ἐν μέσῳ Ἀθῆναις τὸν ζωφόρον αἶνον, τὴν εὐφροσύνην τῶν ἰννητῶν καὶ τῶν Μακάρων! Ἄς χαρῶμεν λοιπὸν διδασκόμενοι τί ἐστὶ ζῦθος. Ἄς συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τὸ ὠφελίμου! εἶπεν ὁ Πασχάλης.

Μετὰ πολλὰς καὶ δειλὰς περισκοπήσεις, παρεσλήθημεν εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον τοῦ Μπερνούδακη, καταπόρφυροι ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν μας. — Μόλις εἶχομεν ἀποφοιτήσαι τοῦ γυμνασίου καὶ εἰσηρχόμεθα κατὰ πρώτην τότε φορὰν εἰς κά-

πηλεῖον. Ὅταν ἐστρωμώχθημεν εἰς τὴν ἀποπύρην γωνίαν τῆς βαρβαρικῆς ἐκεῖνης κρύπτης, ὁ Πασχάλης, ἐξαγαγὼν ἐν τοῦ θυλακίου του, ἐμέτρησεν ἐξ δεκάρας: Ἦσαν τὸ πᾶν ὅ,τι εἶχεν, ὅλη του ἡ περιουσία.

— Αὐτὰ, εἶπεν, εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλίας! Ἀλλὰ πρόσταξε σὺ, ποῦ τὰ καταφέρνεις καλῆ-τερα.

Μετ' ὀλίγον ὁ ὑπηρέτης παρέθηκεν ἐνώπιόν μας δύο ποτήρια ζύθου. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὰ ἐθεώμαθα σιγηλοὶ καὶ λίαν συγκινημένοι. Τέλος ἐκάμαμεν τόσα καὶ τὰ ἐγγίσκαμεν εἰς τὰ χεῖλη μας. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πασχάλη, εὐρυθέντες ἐξάρταν, ἀντήλλαξαν, ὡς ἐξ ὀρμευφύτου, μετὰ τῶν ἐμῶν βλακιδῶδες, διαπυρρηκτικὸν βλέμμα. Παράδοξος μορφασμὸς ἀπροσδοκῆτος ἀποφασμῶς, ὅστις ἐφαίνετο μᾶλλον ἀντανάκλαις πιστῆ τῶν συστολῶν καὶ διαστολῶν τοῦ ἰδικοῦ μου προσώπου: Τὸ χλιαρὸν καὶ κίτρινον ἐκεῖνο ποτὸν ἐνέπνευσεν εἰς τὰ γευστικὰ ἡμῶν νεῦρα ἰσχυρὰς ὑποψίας ὡς πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ καταγωγὴν του. Ἀλλ' ἡ συγκίνησίς μας ἦτο μεγάλη, καὶ κανεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐξέφρασε τί ἐσκεπτετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀλλὰ θέσαντες τὰ ποτήρια πρὸ ἡμῶν, ἐβλέπομεν αὐτὰ πολλὴν ὥραν μετὰ σιγηλῆς ἐπιφυλάξεως καὶ δυσπιστίας. Ὅτε αἰφνῆς ἐγερθεὶς ὁ Πασχάλης λίαν τεταραγμένος, ἤρπασε τὸν πῖλον του, κ' ἔδεικεν εἰς ἐμὲ τὸν ἑδικὸν μου. Τὸν ἔλαβον, ἐγερθεὶς κ' ἐγὼ μηχανικῶς. Ὁ Πασχάλης ἔθηκε τὰς δεκάρας ἀφορητῶς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς φιλίας, καὶ ἐχώρησεν, ὡς βρεμμένη γάτα, πρὸς τὴν ἐξοδον, καταπόρφυρος καὶ κατσηχυμένος. Ἐγὼ τὸν ἠκολούθησα χωρὶς νὰ ζεύρω ἀκόμη διατί. Ὅταν ἐξήλθομεν εἰς τὴν ὁδόν, τότε πρῶτον ἔμαθον, ὅτι αἰτία ὅλης ἐκείνης τῆς ταραχῆς, καὶ τῆς οὕτω πρόωρου διακοπῆς τοῦ γλεντιοῦ μας ἦτον ἡ εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον εἰσοδος τοῦ κυρίου Ν. Ὁ κύριος Ν. ἦτον ὁ ὑπὸ τῶν τάξεων αὐτοῦ ἀνεξαιρέτως χλευαζόμενος καὶ ἐκσυριττόμενος καθηγητὴς, πρὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἔσχατον παιδάριον τοῦ γυμνασίου δὲν τὸ εἶχε διὰ τίποτε εἰς τὴν ἐποχὴν μου νὰ καπνίσῃ τὸ τσιγαράκι του, ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει. Ὁ δὲ Πασχάλης ἦτο μέγας τότε, ἀναγνώστὰ μου, μεμύστακας ἐναμιλλωμένους πρὸς τοὺς τοῦ κυρίου Ν. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ὁ Πασχάλης, ὡς πτωχὸς τουρκομερίτης, εἶχε διδαχθῆ ἐξ ἀπαλῶν ἰνύχων νὰ σέβηται τοὺς διδασκάλους του. Καὶ μὴ τὸν ἐκλάβῃς διὰ ταῦτα περιορισμένου νοῦς ἀνθρώπον, παρακαλῶ. Ἡ χρηστοθήθεια δὲν εἶναι εὐθεία. Ὁ δὲ Πασχάλης ἦτον ὁ ἐξυπνότερος, ὁ πρακτικώτερος ὄλων ἡμῶν. Διότι ἐνῶ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι μετ' ὀλίγον, ὡς φοιτηταὶ, ἤρχισαμεν νὰ σπαταλῶμεν τὸν πολυτιμώτατον

τῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνον ἀτακτοῦντες ἐν ταῖς πλκαταῖς καὶ ταῖς λεωφόροις τῶν Ἀθηνῶν, ἐκφρονῶντες πολιτικούς λόγους, φωνακκοῦντες περὶ Φάλαγγος καὶ διὰ τοῦτο ψυχρολούμεν διὰ πυροσβεστικῶν ἀντλιῶν, δερβόμενοι ὑπὸ τραμποῦκων, μισθωτῶν τοῦ τότε ὑπουργείου, καὶ ἐπὶ τέλους βεβούζοντες ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Γκαρπολα, ὁ γνωστὸς Πασχάλης, ἐνῶ ἦτον ἐλεύθερος νὰ μείνῃ δύο ἔτη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν ἐσπούδαζεν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἐσπούδαζε τὴν ἐπιφωλεστέραν τῇ Ἑλλάδι ἐπιστήμην, τὴν ὀρυκτολογία καὶ μεταλλευτικήν. Κατ' ἀρχὰς εἶχεν ἐγγραφῆ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Φρόνιουργ καὶ ἐκεῖθεν μοι ἔγραψεν ἐπεικῶν τὸ ἄλλως μικρὸν τοῦτο ἴδρυμα, ἐκθειάζων τὴν εὐκοσμίαν καὶ τῶν ἀτακτοτέρων φοιτητῶν εὐθὺς ὡς πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ὀρυκτῶν τὴν δραστηριότητα καὶ φιλεργίαν τῶν καθηγητῶν πρὸ πάντων ὅμως πανηγυρίζων τὴν καλοκάγαθίαν τῶν σοφῶν ἐκείνων διδασκάλων, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν συγχρητισμοῦ καὶ συγκοινωνίας, εἶτε ὡς ἐπίτιμα μέλη τῶν σωματείων τῶν τελευταίων, εἶτε διὰ τῶν συνεχῶν ὑποδοχῶν καὶ φιλεξενήσεων αὐτῶν ἐν ταῖς κώλοις τῶν οἰκογενειῶν των, πραγματοποιοῦσι σιωπηλῶς τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐξηθικεύσεως τῆς φιλομάχου καὶ φιλοπότου ἐκείνης νεολαίας.

Ἀλλ' ἔτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐαρινοῦ μου ἐξαμήνου ἐν Γοττίγγη ἦλθε καὶ ὁ Πασχάλης ἐκεῖ πλησίον ἐπὶ τῶν ὁρέων τοῦ Χάρτς. Διότι εὐθὺς ὡς διεδόθη, ὅτι ὁ σιδηρὸς Ἀρχικαγκελάριος τῆς Γερμανίας, ἐν τῇ συγκεντρωτικῇ μανίᾳ τῆς πολιτικῆς του, προτίθεται νὰ μεταθέσῃ εἰς Βερολίνον τὴν ἐν Κλάουσεθαλ ἀκαδημίαν τῆς μεταλλευτικῆς, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν τελευταίαν, ὅπως, πρὸ τῆς καταστροφῆς, ὡς μοι ἔγραψεν, ἐπωφεληθῇ τοῦ διπλοῦ πλεονεκτήματος θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν σπουδῶν. Διότι περὶ τὴν Κλάουσεθαλ ὑπάρχουν, ἐξηρημαμένα ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, πολλὰ καὶ διάφορα μεταλλεῖα καὶ μεταλλουργεῖα, ἐν οἷς οἱ φοιτηταὶ δικαιωματικῶς ἐργάζονται, ἐξασκούμενοι ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν σπουδαιότερων ὀρυκτολόγων καὶ μεταλλουργῶν τοῦ Κράτους. Καὶ κυρίως εἶπε, ἡ μικρὰ τῆς Κλάουσεθαλ πόλις εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῶν ἀνωτέρω καταστημάτων. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν συνίσταται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῶν μεταλλείων, τῶν μεταλλουργικῶν ἐργοστασίων καὶ τῆς Ἀκαδημίας.

Πρὸς τὴν πόλιν ταύτην κατηθυνόμεν ἄλλο περιπυρὸς ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ ἱατροῦ μου συνδιαλέξεως, καὶ μετὰ τινῶν ὠρῶν ταξείδιον διὰ σιδηροδρόμου ἐφθάσα εἰς Ὀστερόδη. Ἐντεῦθεν ἢ πρὸς τὰ ἀνω πορεῖα γίνεται διὰ τῶν συνή-

ων τῆς Γερμανίας ταχυδρομικῶν ἀγγελμάτων, ὑπὸ τεσσάρων συρομένων ἔκπων ἐπὶ τῆς ἀνηφορικῆς λεωφόρου. Ἡ Κλάουσταλ κεῖται ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτς, πολὺ ὑψηλὰ καὶ ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλικσιδεῖς πρὸς αὐτὴν ἀνάβασις, παρῶν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὀδοιπόρου μαγικώτατα ἐναλλὰξ θεάματα τερπνοτάτων κοιλάδων, παχυσκίων δαλῶν, χιονοσκεπῶν ἐν ἀπόπτῳ κορυφῶν ὄρεων, φωτεινῶν ὄροπεδίων, ἀγρίων φαράγγων καὶ ἠλιβότων πετρῶν, μὲ τοὺς κελαισμούς τῶν χαμηλὰ κυλιόμενων βουκιῶν, τοὺς βόχλους τῶν ἀφ' ὑψηλοῦ παφλαζόντων καταρρακτῶν, καὶ ὄλην ἐκείνην τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων, δι' ὧν ἡ χεῖρ τοῦ Φθινοπώρου, ἐφαπτομένη, ποικίλλει τὰ ἐνδύματά τῆς φύσεως, μικρὸν πρὶν ἢ τῆς ἀφαιρέσεως τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἐπειτὰ ἡ εὐδία τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτο κατὰ τι σπάνιον ἐν Γερμανίᾳ! Ἐλαφροὶ ζέφυροι, βλασκαμωμένοι ὑπὸ τῆς εὐώδους τῶν πευκῶν ῥητινῆς, ἐπαίζον ἐσιόντες τὰ κυανὰ τῶν θυρίδων τῆς ἀμάξης παραπετασμάτια, ζωογονοῦντες τὰς μορφὰς τῶν ὀδοιπόρων, ἀναγεννῶντες τὸ αἶμα ἐντὸς τῶν καρδιῶν καὶ τῶν πνευμόνων μας. Ὁ ἠλιοκαὴς ταχυδρόμος, μὲ τὰ λευκὰ τῆς τάξεώς του σήματα ἐπὶ τοῦ μελανοῦ σκυτίνου πύλου, μὲ τὴν ἀδιακόπως πλαταγοῦσαν μάστιγάν του, δασκίς προεφαίνετο χωρὶν τι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν, ἀπεκρέμα τὴν στυλπνὴν αὐτοῦ σάλπιγγα ἀπὸ τῆς μασχάλης, σαλπίζων ὀρεκτικώτατα μελωδικὰς τινὰς στροφὰς τοῦ δημῶδους τῶν ταχυδρόμων σαλπίσματος, ὅπως ἀναγγεῖλη τὴν προσέγγισίν του. Τὰ περικυκλοῦντα ἡμᾶς βρῆ ἀντήχουν θαυμασιῶς τοὺς τελευταίους φθόγγους τῶν στροφῶν του. Ἄλλ' ὁ δασκίς ἐπλησιάζομεν πλέον εἰς τὸ χωρίον, τότε τὴν ὑψηλὴν τὴν ἠχοῦς μουσικὴν τὴν ἀπεστόμιζον ἐξείφνης αἱ ἰσχυραὶ κορυφαὶ τῶν χηνῶν, αἰτίνες ἔσπευδον νὰ μᾶς ὑποδεχθῶσι μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας καὶ πρωτεταμένους λαίμους· οἱ γρυλισμοὶ τῶν χοίρων, οἵτινες ἐπροθυμοῦντο νὰ μᾶς παραχωρήσουν ἐλευθέρην διάβασιν, ὑποχωροῦντες κατὰ πυκνὰς φάλαγγας, μὲ ὑψηλὰ συνεστραμμένους οὐράς, δι' ὧν μᾶς ἐχαιρέτων, ἐπὶ τὸ στρακτιωτικώτερον καὶ τέλος αἱ ζωηραὶ φωναὶ φαιδρωτῶν παιδιῶν, τρεχόντων πρὸς συνάντησίν μας, τρεχόντων ὅπως κρεμασθῶσι πρὸς τὰ ὄπισθεν τῆς ἀμάξης. Ὡς καὶ οἱ ἵπποι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι. Ὅσῳ ὑψηλότερον ἀνεβαινομεν, τόσῳ μᾶλλον ἐλαφροὶ, μᾶλλον θυμοειδεῖς ἐγίνοντο. Ἡ ἀμάξα εἶχε δέκα θέσεις· ἀλλ' ἐπιβάται δὲν ἤμεθα παρὰ τέσσαρες μόνον. Εἶχον λοιπὸν λόγους καὶ οἱ ἵπποι νὰ ἦναι εὐχαριστημένοι κατὰ τὸ ταξιδίον ἐκεῖνο.

Ἦδη πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τερπνὸν καὶ δασσοεφές ὄροπέδιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Κλάουσταλ.

Καὶ μικρὸν πρὶν ἢ ἐξέλθωμεν τῶν καταπέκνων

ἐκείνων δασπῶν, βραδυπορούσης τῆς ἀμάξης διὰ τὸν ἀνήφορον, ἀφῆνς ὡχρὰ τις μορφή παρέκυψε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος, παρ' ἣν ἐκαθήμην· θερμὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ προσέσσυσα χεῖρ ἐσφιγγε νευρικῶς τὴν ἐδικὴν μου. Ἦτον ὁ Πασχάλης, ἐλθὼν πρὸς προὔπαντησιν, συνεπεία τοῦ ἐξ Ὀστερόδης τηλεγράφου μου. Ὁ Πασχάλης, μὲ τὴν στολὴν τῶν μεταλλευτῶν, μὲ τὸ φοιτητικὸν αὐτοῦ κασκέτρον, ὑπὲρ τὸ σκιαδίου τοῦ ὁποίου ἐστιλβον χιασται δύο μικραὶ ἀργυραὶ σφύραι· τὸ γενικὸν τῶν μεταλλευτῶν καὶ ὀρυκτολόγων σήμα. Πρὶν εἶτι τὸν παρατηρήσῃ ὁ ἠνίοχος καὶ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἐγὼ εὐρέθη ἐκτὸς τῆς ἀμάξης ἐντὸς τῆς ἀγκάλης τοῦ φιλάτου.

Εἶχον παρέλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη, ἀφ' ὅτου δὲν εἶδομεν ἀλλήλους. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Πασχάλης ἀνέκαθεν ὑπόχλωμος καὶ ἀναμικτός, ὡς νεὸς ὅστις ὅσον φειδωλῶς περιποιεῖτο τὸ σῶμα, ἄλλο τόσον ἀφειδῶς κατεπόνει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν εἶχον ἰδεῖ τόσον ὡχρὸν, τόσον καταβεβλημένον. Μάλιστα ἐπὶ τῶν ὄροσερῶν ἐκείνων ὄρεων, ἐν μέσῳ ἀναπαύσεως τῶν πλῆθον ἀσυγκρίτως ἀνθρωπινωτέρων ἀπὸ τὰς ἐν Ἀθήναις, καὶ ἕστερον ἀπὸ τόσους διθυράμβους ὑπὲρ τοῦ κλίματος ἐν ᾧ ἔζη, ἐπερίμενον νὰ τὴν εὐρα πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως. Καὶ ὅμως αὐτοῦ ἐνώπιόν μου τὸν εἶχον, βωθὸν ἐκ συγκινήσεως, καὶ τὸν ἐσφιγγον ἐπανειλημμένως εἰς τὴν ἀγκάλην μου, καὶ φρίσσων ἠθανόμην τὴν θερμὴν τῶν ξηρῶν αὐτοῦ χεῖλέων, τὸν πυρετὸν τῶν ἐφιδρωμένων χειρῶν του, ἐγὼ ὅστις, μ' ὄλην τὴν ἀσθένειαν καὶ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδίου, ἐκινουμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωογόνου ἐκείνης ἀτμοσφαιρῆς τόσον ἐλαφρὸς, τόσον δυναμωμένος!

— Ἀδελφέ μου, Πασχάλη, μὲ φαίνεται ὀλίγον ἀνήμπορος! τῷ εἶπον, μετὰ τὰς μακρὰς καὶ ἐπανειλημμένους ἡμῶν περιπτώσεις.

— Ἄ μὰ! Δὲν ἔχω τίποτε. Εἶπεν ἐκεῖνος ἀδιαφόρως. Ἔτσι εἶμαι πάντοτε.

— Παράδοξον! Ἐπερίμενα νὰ σὲ ἰδῶ παχὺν παχὺν καὶ κόκκινον μῆσα εἰς τὸν καθαρὸν αὐτὸν ἄερα.

— Ὡ! εἶπε τότε ὁ Πασχάλης μετὰ μελαγχολικοῦ μειδιήματος — περμένεις πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν συνδυάζονται μὲ τὸ ἐπάγγελμα μας. Ὁ καθαρὸς ἄερας εἶναι διὰ σέ, ὅστις ἐρχεσαι ἐπίτηδες νὰ τὸν ἀναπνεύσῃς, ὅχι δι' ἡμᾶς, ποῦ ζοῦμεν ὄλην τὴν ἡμέραν, ὡς τυφλοπόντικιοι, μῆσα εἰς τὰ βγκατα τῆς γῆς, ἢ ἀναπνεόμεν τοὺς δηλητηριώδεις ἀτμούς τῶν μεταλλῶν ἐν ταῖς μεταλλουργείαις. Ἐπειτα εἶχον καὶ ὀλίγην ἀύπνιαν ἐσχάτως. — Ἦμην τόσον ἀνήσυχος — Σ' ἐπερίμενα καθ' ἐκάστην.

Ὁ ταχυδρόμος, ἅμα ἐξελθὼν τοῦ δάσους, ἤρχισε νὰ σαλπίζῃ τὰς γλυκυτέρας στροφὰς τοῦ

ἡματός του, προφανῶς διότι ἀνήγγελλε τὴν ἀφίξιν του ὅχι τόσον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κλάουσταλ, ὅσον εἰς τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του. Ἡμεῖς ἠκολουθοῦμεν τὴν ἀμάξαν μακρόθεν, κρατούμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν.

— Ἄφες τον νὰ πάγῃ. Εἶπεν ὁ Πασχάλης. Δὲν γάνεις τίποτε. Θὰ σοῦ φέρῃ τὰ πράγματα σου εἰς τὸ σπίτι μου. Ἐδῶ εἶμεθα ὄλοι γνώριμα· ἄλλως τε ἔχω παραγγεῖλαι εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Μετ' ὀλίγον ἐξελίχθησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ὡς εὐρεῖς καὶ παχύτατοι γλοεροὶ τάπητες, αἱ περὶ τὴν Κλάουσταλ λευμῶνες. Ὑψηλαί μεμονωμένοι καπνοδόχοι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐγεγυρόμενοι, προσεῖλκυσαν τὴν προσοχὴν μου· ἀναμφιβόλως ἀνῆκον εἰς τὰ μεταλλεῖα. Αἱ στέγαι τῆς πόλεως μάλιστα διεκρίνοντο ὡς ἀγροὶ κοκκινωπῆς γῆς νεωστὶ ὠργωμένης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνοικτοῦ πρασίνου χρώματος τοῦ ὄροπεδίου. Ἄλλ' αἱ οἰκίαι δὲν ἐφαίνοντο ἐτι, διότι κείνται χαμηλότερον τῶν λευμῶνων, ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ διατέμνοντος τὴν πύλιν ποταμίσκου. Ὁ βασιλεὺς ἡλῖος ἐνεδύετο θαυμαστὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐπιχρυσῶν τὰς κορυφὰς τῶν ἀπέναντι ὑψωμάτων· μακρὸν ἀρμονία καθύπευθε, ὡς ἡχοὶ μουσικῆς ἐκπνεούσης, ἀφικνεῖτο μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τῶν πέριξ κλιτύων, ἐφ' ὧν διεκρίνοντο ἀμυδρῶς λευκαὶ ἀγέλαι βοσκημάτων, ἐπιστρεφόντων οἰκᾶδε. Εἰς ἐτι μακροτέρως ἀποστάσεις αἱ δασοσκεπτεῖς τῶν ὄρεων πλευραὶ ἐχρωματίζοντο ὀλονὲν μελανώτεραι· λευκὴ ὀμίχλη ἤρχιζε νὰ αἰωρηθῆται ἐπ' αὐτῶν. Καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ τοῦ Χάρτς, ὁ Χιονόπουκος κατὰ τὴν γλώσσαν τοῦ τόπου, καθίστατο ἀπὸ λευκῆς ἐρυθρὰ κ' ἐρυθροπέρα, ἀμυλωμένη κατὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ χρωματισμοῦ πρὸς τὴν γνωστὴν ἀνταύγειαν τῶν Ἄλπεων. Μετ' ὀλίγον τὰ τιτυβίσματα τῶν πτηνῶν εἰσέγγισαν· αἱ ἦχοι τῶν κωδῶνων ἐξέκνευσαν· οἱ ζέφυροι ἐκοιμήθησαν· οὐδὲ φύλλον ἐκίνηστο. Παράδοξον αἰσθημα ὀρθοκεντρικῆς κατανύξεως συνεῖχε τὴν καρδίαν μου πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως! Ἀπερίγραπτος συγκίνησις ἐδέσμευε τὴν γλώσσάν μου. Ὁ Πασχάλης ἐσφιγγε διακριῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ μὲ ἠτένιζε μετ' ἐσωτερικῆς ἰκανοποιήσεως διὰ τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν ἐποίει ἐπὶ τῶν αἰσθησέων μου ἡ σκηνογραφία. Ἐπὶ τέλους διεκοφῆ τὴν σιωπὴν:

Ἐπὶ πάντων τῶν ὄρεων ἡσυχία βασιλεύει.

Ἐπὶ τῶν κλαδίσκων πλέον οὔτε φύλλον δὲν κλυεῖται.

Τὰ πτηνὰ ταῖρι ταῖρι κοιμῶνται σιγὰ κ' εὐτυχῆ—

Ὡ, καρτέρει, καρτέρει, καὶ οὐ θὰ κοιμᾶσ' ἐν βραχεῖ!

Οἱ μελαγχολικοὶ οὔτοι τοῦ μεγάλου τῆς Γερμανίας ποιητοῦ στίχοι, ἀπαγγελθέντες ὑπὸ τοῦ Πασχάλη εὐτως, ἐπροσοκλήτως, ἐλληγιστί, μετὰ βραθεῖς πάθους καὶ ἀληθοῦς συναισθήματος τῆς σημασίας αὐτῶν, δὲν ἤξυζον πῶς μ' ἐπροξένησαν τὴν γλυκεῖαν ἀνατριγίασιν, καὶ ἔφεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου τὰ δάκρυα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν μοὶ συμβαίνουσι συνήθως, εἰ μὴ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀνεφίκτης ὑψηλῶν σκέψεων, ἀμετρήτως βαθεῖαν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν μόνον ὅταν ἡ ψυχὴ μου τύχῃ νὰ ἦναι καταλλήλως διατεθειμένη.

— Ἦκεῖ ἐπάνω τοὺς ἔγραψαν. Εἶπεν ὁ Πασχάλης δεικνύων μοι τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν τοῦ Ἰρούκ. — Ἠλέπεις τὸ μελανὸν ἐκεῖνο σημεῖον; Αὐτὸ εἶναι τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου διενυκτέρευσε. Ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοῦ σώζεται ἀκόμη ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἰδιόγραφον ὄνομα του. Πρέπει νὰ ἦτο ταιωτή τις ἐσπέρας, ὅταν ἔγραψε τοὺς στίχους. Τόσιν εὐδία, τόσον γαληνισία.

— Καὶ ἔχετε λοιπὸν συχὰ τόσον μαγικὰς ἐσπέρας ἐπὶ τοῦ Χάρτς;

— Πολὺ συχὰ ὅχι. Ἀλλὰ τώρα εἶναι ὁ καιρὸς των. Ἀπὸ τινος ζῶμεν ἐνταῦθα ὡς ἐν Παραδείσῳ. Διὰ τοῦτο ἐπέμενον νὰ ἐπισπεύσῃς τὴν ἔλευσίν σου.

— Καὶ δὲν ἐφοβείσο μήπως σοῦ φέρω τὴν κακοκαιρίαν;

— Ὅχι τόσον, ὅπου μὴ δὲν προφύσῃς τὴν καλοκαιρίαν. Δὲν ἔχεις ἰδέαν τί ἀλλοπρόσκαλλος εἶναι ὁ γέρος ἐκεῖ ἐπάνω, μὲ τὸν αἰωνίως λευκὸν σκούφόν του. Τί δύστροπος! Δι' αὐτὸ κύτταξε νὰ κοιμηθῆς ἀπόψε καλὰ, νὰ ξεκουρασθῆς ἀπὸ τὸ ταξιδί. Νομίζω φρόνιμον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν ἐνὸς ὧ εἶναι ἴσά καλὰ του.

— Τί! ἀμέσως αὐριον ἐνεοεῖς;

— Ναι, ναι! Πρέπει νὰ τὸν καλοπιάσωμεν· εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ τὸν κάμωμεν νὰ παρατείνῃ τὴν εὐμένειάν του. Δὲν νομίζεις;

— Ἀμοιβάλλω! Εἶπον ἐγὼ, ἀναφερόμενος ὅχι τόσον εἰς τὸν τρόπον, περὶ οὗ ὀμίλει, ὅσον εἰς τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἀμφοτέρων.

— Ὡ, βέβαια, βέβαια! Ἐξηκολούθησεν ὁ Πασχάλης, μετὰ πειρακτικοῦ μειδιήματος. Ὅταν ἰδῆ, ὅτι ὁ νέος προσηκνητῆς του δὲν ὁμοιάζει ἐμᾶς τοὺς βεβήλους καὶ βαναύσους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀναβαίνομεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ λερῶσωμεν τὴν σκούφιάν του, ὅτι ἐντὸς τοῦ ὡχροῦ τούτου μετώπου ἐγκυμονεῖται μία ὠδὴ πρὸς ἐπανόρθωσίν του, τότε βεβαίως θὰ μᾶς φερθῆ ὅπως πρέπει. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοιάζει καὶ αὐτὸς ὄλους τοὺς μεγάλους. Ἐν τούτοις κάμε καὶ σὺ πῶς τὸν θαυμάζεις ἀπὸ τώρα· πῶς δὲν ἤξεύρεις πόθεν ν' ἀρχίσῃς τὸ ἐγκωμίων του.

Και τότε σε ύπνοχομαι επί του Χάρτς πολλήν τέρψιν και διδασκαλίαν.

— Λοιπόν πάντοτε ὁ ἴδιος; Ἀνέκραξα ἐγὼ γελῶν. Πάντοτε τὸ τερονδόν, ἀχώριστον ἀπὸ τοῦ ὠπελίμου; Κ' ἐλησμόνησας τὸ γιάσο 'σ τὴν μπαρριά τοῦ Μπερνούδακη; Ἐδὼ ἐγελάσαμεν και αἱ δύο ἀπὸ καρδίας.

— Ἐν τούτοις, εἶπεν ὁ Πασχάλης μετ' ὀλίγων σούβρας, τώρα τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Τώρα δὲν πρόκειται νὰ πιθηκίσωμεν ἀπλῶς τοὺς ξενισμοὺς, νὰ μάθωμεν πῶς διαδραματίζονται αἱ κομικτραγικαὶ σκηναὶ γερμανικῆς μέθης, ἀλλὰ νὰ γνωρίσωμεν τὰς τοποθεσίας, ἐν αἷς ὁ νηφαλιώτατος δραματικὸς τῆς χώρας ταύτης ὑπέθεσε τὰς τόσον μαγικὰς και φανταστικὰς σκηναὶς τοῦ Φάουστ.

— Ἀλήθεια λέγεις. Ἐλησμόνησα πῶς ἡ Παραμονὴ τοῦ Μαΐου διαδραματίζεται ἐπὶ τοῦ Χάρτς. Και εἶναι λοιπὸν ἐδῶ κοντὰ τὸ μέρος;

— Ναι! ἐκεῖ ἐπάνω ὕψηλὰ εἶναι τὸ ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ ἐσκηνοθέτησε τὰ ὄργια και τοὺς χοροὺς τῶν Μαγισσῶν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Μαΐου· και ἔμπροσθεν, καίτω, χαινέι εἰς καταπληκτικὴν βῆθος τὰ βράχια, τὰ ἴσπαια και σήμερον ἀκόμη ὀνομάζεται: ὁ Ἄβης τῶν Στριγγλῶν. Πολὺ κοντὰ δὲν εἶναι· ἀλλὰ πάντοτε κόντητερα δι' ἡμᾶς, παρὰ διὰ τοὺς Ἀμερικανούς, οἱ ὅποιοι διαπλέουν τὸν ὠκεανὸν πρὸς ἐπίσκεψίν του.

Οὕτω καθρχόμεθα εἰς τὴν πρὸ ἡμῶν ἀποκαλυφθεῖσαν τώρα πολίχνην, ἐγὼ μὲν ἀπερροσημένος ὑπὸ τοῦ περὶ ἐμὲ μεγαλείου, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πότε πρὸς τὸ ἐν κότῃ πρὸς τὸ ἄλλο σκηνογραφικὸν θαῦμα, ὁ δὲ Πασχάλης χαιρετῶν τοὺς διαβάτας και ἀντ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὸ κηδεμονικὸν αὐτοῦ βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ, πρόθυμος νὰ μοι ὀνομάσῃ τὰς τοποθεσίας, ν' ἀριθμήσῃ τὰς εἰδικὰς μίαις ἐκάστης καλλονὰς, ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ὄρειον ἐκείνων σπιθαμὴ γῆς, ἐφ' ἧς νὰ μὴ ἐπάτησεν ὁ ποῦς του. Και ὑπεδέυτο τὸ ἔργον ταῦτο τοῦ ξεναγοῦ τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθ' ὅσον, ἀνέκαθεν εἰς τακτικὴν ἀλληλόγραφίαν διατελοῦντες, δὲν εἴχομεν, κατὰ τὴν συνάντησίν μας ταύτην, πολλὰ τινα ἰδιαιτέρα νὰ διακοινώσωμεν πρὸς ἀλλήλους.

Αἱ οἰκίαι τῆς Κλάουσταλ, ἐκτός τῶν ἐπισημονικῶν ἰδρυμάτων, οὗτ' ἐπὶ μεγέθει οὗτ' ἐπὶ καλλονῇ διακρίνονται. Αἱ ὀδοί, δι' ὧν διέρχόμεθα, ἦσαν ἀνάλογοι πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομήματα. Ἀνήφοροι και κατήφοροι εἶναι πρᾶγματα συχνὰ και ἀναπόφευκτα διὰ τὴν ὀρεινὴν πολίχνην. Ἐν τούτοις πάντα αὐτὰ ἦσαν ἀξιολόγως λιθοστρωμένα. Διότι μ' ὄλην τὴν ἀπροσεξίαν ἡμῶν, και τὴν ἀμυδρότητα τῶν διὰ πετρελαίου παροδίων φανῶν, σπανίως προσεκρούμεν ἐπὶ ἐξοχῶν και οὐδέποτε ἐπέσαμεν

εἰς βόθρον τινα. Παράξενός μοι ἐφάνη και πρῶτοφανῆς ἡ προσαγορεύσις τῶν παριόντων. Διότι ἐν Κλάουσταλ οὐδεὶς θὰ συναντήσῃτε καθ' ἑδὸν χωρὶς νὰ σᾶς προσαγορεύσῃ: Glück auf! και ὅταν ἀκόμη τῷ εἴσθε ὄλως διόλου ἀγνωστος. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι πρόφερον τὸ Καλημέρα τῶν Γερμανῶν τόσον ἰδιωματικῶς, ὥστε νὰ παραλλάσῃ μέχρι παρεξήγησεως. Ὅταν ὅμως ἐπαίσθη, ὅτι δὲν προσφώνουν παρὰ Ἔσο τυχηρός! ἠρώτησα τὴν αἰτίαν.

— Αἱ! αὐτὸ, βλέπεις, ἐπακολουθεῖ εἰς τὸ ἐπάγγελμά μας. — Εἶπεν ὁ Πασχάλης μελαγχολικῶς. — Καλημέρα και καλὴνύκτα, εἰς τὴν μεταλλορύκτην λεγόμενον, ὃ ἦτο σκληρὰ εἰρωνεῖα. Ἡμέρα δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς διανύοντας αὐτὴν ἐντὸς τῆς ἐρεβώδους νυκτὸς τῶν καταχθονίων, οὔτε νύξ διὰ τοὺς διάγοντας αὐτὴν ἐν ἐργασίᾳ ὑπὸ τὴν λάμπην τῶν φανῶν και τῶν λαμπάδων. Διὰ τοῦτο μὴ τοὺς εὐχρηθῆς ποτὲ τοιοῦτόν τι, ἂν θέλῃς νὰ μὴ τοὺς ἐνθυμίσης τὴν δυστυχίαν των. Ἐῦχου εἰς πᾶσαι περιστάσεις και εἰς ἕντιν' ἀπαντᾶς νὰ ἦναι τυχηρός. Ὅλοι ἐδῶ ἔχομεν ἀνάγκη τῆς εὐχῆς ταύτης.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει λοιπὸν, κύριε; ἠρώτησα ἐγὼ, γελῶν ἐπὶ τῇ σπουδαιότητι, μετ' ἧς ὁ Πασχάλης ἤρξατο νὰ περιβάλλῃ τὸ ζήτημα.

— Ω! εἶπεν ἐκεῖνος ἔτι μελαγχολικώτερον. — Ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν σημαίνει, ὡς νομίζουσι πολλοὶ: Ἔσο τυχηρός ν' ἀνασκάψῃς κανένα ἀδάμαντα! Ἔσο τυχηρός ν' ἀνακαλύψῃς καμμίαν φλέβαν χρυσοῦ! ἀλλὰ σημαίνει διὰ τὸν πτωχὸν μεταλλευτὴν: Ἔσο τυχηρός νὰ μὴ πέσῃ κανεὶς ὑπόγειος θάλος και σὲ πλακῶσῃ! Ἔσο τυχηρός νὰ μὴ ἀναφθῶν τὰ ἀέρια τῶν μεταλλείων και σὲ καύσουν! Και οὕτω καθεξῆς.

Τοιοῦτοτρόπως ἐφθάσαμεν μέχρι τῆς οἰκίας του, και — Glück auf! χαιρετήσαμεν τὴν πρὸ τῆς θύρας προσδοκῶσαν οἰκοδέσποιαν. Ταυτέστιν: Ἔσο τυχηρὰ, μήπως μετὰ μίαν στιγμὴν σοὶ ἀναγγελοῦν, ὅτι εἶσαι χήρα, ὅτι ἠτεκνώθης! Ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ὁ Πασχάλης εἶχε φροντίσει νὰ μοι παραχωρηθῇ κατάλυμα, ὄνομα και πρᾶγμα ἀναπαυτικώτατον. Πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχον κοιμηθῆ τόσον ἀναπαυτικῶς, τόσον χορταστικῶς, ὅσον κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην νύκτα ἐν Κλάουσταλ. Ἴσως συνέσπερε και ἡ κόπασίς μου πρὸς τοῦτο. Διότι μόλις ἐδειπνήσαμεν και τὸ ἐπὶ ἡρα διαλα. Τόσον ἡμῖν κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξίδιον.

Ἀλλὰ παραδόξως πῶς ἐχορτάσθη ὕπνον πολὺ πρὶν φεῖξαι κυρίως ἡ ἡμέρα. Και ἤκουον μὲν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγεγρόντας και κινουμένους, ἀλλ' ἀφοῦ ἦτον ἀκόμη τόσον σκοτεινὰ, ἐπροτίμησα νὰ μὴ σηκωθῶ. Ἐπὶ τέλους ἔκραυσε τὴν θύραν μου σφοδρῶς

και εἰσήλθεν ὁ Πασχάλης καταβεβρεγμένος ἀνωθεν εὖς κάτω.

— Βρὲ, ἀδερφέ! — ἀνέκραξεν ἐκπεπληγμένος — κοιμᾶσαι ἀκόμη; Εἶναι μεσημέρι! —

Ἀληθῶς εἶχον κοιμηθῆ βαθέως ὄχι μόνον καθ' ὄλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ και τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας! Και δὲν δυσηρεστήθην μὲν τόσον ἐπὶ τούτῳ, ἐξεπλάγην ὅμως δυσασέστως, ὅταν ἀποσύρας τὰ παραπετάσματα τῶν πυραυθῶρων, εἶδον ὅτι τὸ δωμάτιόν μου δὲν ἐφωτίζετο περισσότερο ἀφ' ὅσον μέχρι τοῦδε. Ἡ βροχὴ ἔπιπτεν ὡς ἀπὸ μυρίων κρουσῶν πυκνῇ ὀμίχλῃ ἐκάλυπτε τὰ πάντα· ὁ οὐρανὸς ἦτο μαῦρος, πῖσσα! Βύρισκόμεθα ἐν αὐταῖς ταῖς νεφέλαις!

— Και τώρα! εἶπον πρὸς τὸν Πασχάλην, ἐκπεπληγμένος ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου μεταβολῆς.

— Τώρα — Ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι ἡμᾶς και οἰκτιρήσαι ἡμᾶς! — ἀπήντησεν ἐκεῖνος κρεμάσας τὰς χεῖρας και τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀνθρώπος ἀπηλπισμένος. — Τί κριμα νὰ μὴ ἔλθῃς ἐνωρίτερον! Ὅταν ἐβγάλλῃ ἐγὼ σήμερα πρῶτὸ νὰ πάγω εἰς τὸ μεταλλεῖον, δὲν ἐφαίνεται ἀκόμη τίποτε ὑποπτον. Και διὰ τί κατάστασις πραγμάτων εἰς ὀλίγων ὥρων διάστημα!

— Λοιπὸν δὲν ἔ' ἀναβῶμεν σήμερον εἰς τὸν Χιονόσκουφον.

— Σήμερον; — Ἀνέκραξεν ὁ Πασχάλης, αἰτεῖται τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐρωτήσεως. — Δὲν ἐρωτᾶς ἂν ὃ ἐμπορέσης νὰ βγάλῃς τὴν μύτη σου ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα ἐδῶ και καναδυὸ ἐβδομάδας, μόνον συλλογιέσαι Χιονόσκουφον! Διατί νὰ μὴ ἔλθῃς ἐνωρίτερον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνόμισα ὅτι ὁ καλὸς φίλος μ' ἐφοβέριζε, μᾶλλον ἀστεϊζόμενος, διότι δὲν ἦλθον ἐνωρίτερον, ὡς ἐπέθυμαι. Τὸν ἐστεῖλα λοιπὸν νὰ ἐνδύθῃ στεγνότερα φορέματα, χωρὶς νὰ δώσω σημασίαν εἰς τὰς προρρήσεις του. Ἐν τούτοις τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐβγάλαμεν τὴν μύτην μας οὔτε ἀπὸ τὸ παραθύρον. Τὴν ἐπιούσαν ἡ βροχὴ ἔπαυσε, ἀλλὰ πυκνοτάτη λευκὴ ὀμίχλη ὑπερεπλήρωσε τὴν ἀτμοσφαῖραν ἀποκρύπτουσα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς και τὰς ἀπέναντι στέγας. Ἦνοιξα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ τὸ κλείσω πάλιν: ἡ ὀμίχλη εἰσδύσασα εἰς τὸ δωμάτιον, ἀπερροφήθη τόσον ταχέως ὑπὸ παντὸς ἐν αὐτῷ μαλλίνου ὑφάσματος και ὑπὸ τῶν ἐνδύματων ἡμῶν, ὡς ἐὰν τ' ἀντικείμενα ταῦτα εἶχον κατασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ Αουρατουργοῦ ἐκείνου πόκου τοῦ προφήτου Ἀαρῶν! Τὴν ὀμίχλην διεδέχθη βροχὴ μετὰ σφοδρότατον ἀέμου, και τὴν βροχὴν ὀμίχλην και τὴν ὀμίχλην βροχὴ! Και τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ ὀκτὰ ἡμέρας ἡ προφητεία τοῦ Πασχάλην ἐβριάζευσεν. Ὁ καιρὸς ἐψυχράνθη καθ' ὑπερβολὴν, κ' ἐγὼ ἤρχισα νὰ βῆχω σφοδρότερον παρὰ ποτε. Οὕτως, ὥστε ἐπὶ τινὰ καιρὸν δὲν ἐτόλμων νὰ προ-

βάλλω τὴν μύτην μου οὔτε διὰ τῶν παραπετάσμάτων τῆς κλίνης.

Ἐν τούτοις ὁ Πασχάλης ἐξηκολούθει νὰ ἐξέρχεται τακτικὰ ἀνὰ πᾶσαν προμεσημβρίαν. Διότι, ἂν και εἶχε δικκοπὰς ὡς πρὸς τὰ μαθήματα, ἔμως διὰ τὴν πρακτικὴν του ἐξάσκησιν ἐδαπάνησε τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ἡμέρας, πότε μὲν ἐν τοῖς πλυντηρίοις και χωνευτηρίοις τῶν μεταλλουργείων, πότε ὅμως ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, ἐμπειστουμένος τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐργασιῶν, ἢ σκάπτων και αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ὅποιον φανταστικὴν ἐντύπωσιν μοι ἐνεποίησε ὁ σάκκισ τὸν ἐβλεπον ἐπιστρέφοντα ἐκ τῶν μεταλλείων. Μὲ τὸν ὀμωσκεπῆ αὐτοῦ σκούφον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸν εἰδικὸν φανὸν τοῦ μεταλλευτοῦ κάτωθι τοῦ στήθους, μὲ τὴν σκυτίνην ποδιῶν περὶ τοὺς γλουτοὺς, και τὴν ἀστράπτουσαν αὐτοῦ σφύραν ἐπὶ τοῦ ὤμου, μὲ ἐφαίνετο ὡς ἐν τῶν ἀγαθοποιῶν ἐκείνων πλασμάτων τῆς γερμανικῆς μυθολογίας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀπίων ὑποτίθεται ἐμπειστουμένη ἡ παραγωγὴ και ἡ ἐπιτήρησις τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς. Αἰδασεῖται ὄφρυς, τὸ μακρὸν και πυκνὸν και μελάντατον αὐτοῦ γένειον, ἡ ὠχρεοτάτη ὄψις, οἱ ἐκ τοῦ βάθους τῶν κοιλωμάτων αὐτῶν ζωηρῶς σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοί, και τις ὑπεράνω ὀρωπῆς νευρικὴ δύναμις ἐμφωλεύουσα ὑπὸ τὴν διαφανῆ ἐπιδερμίδα τῶν ἰσχυρῶν και μακρῶν αὐτοῦ δακτύλων, μοὶ ἀπερρώνυσον συνεχῶς τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην μέχρι πραγματικῆς αὐταπάτης. Μόνον τὸ εὐτραπέλον και φιλοπαίγμον και πειρακτικὸν τῶν σκωπτικῶν τῆς μεταλλευτικῆς δαιμονίων ἐφαίνετο ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐκλείπον ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Πασχάλην. Ὅσον ἡ κακοκαιρία παρετείνετο, τόσον μελαγχολικώτερος, τόσον σιωπηλότερος καθίστατο ἐκεῖνος.

Ἐπὶ τέλους τὸ κακὸν ἔξω ἐδεινώθη τόσον, ὥστε ἀκριβῶς τὴν δεκάτην πέμπτην Αὐγούστου, κατὰ τὸ παραδειγμα τῶν λοιπῶν Κλάουσταλίων, ἐθέσαμεν τὰς θερμάστρας εἰς ἐνεργεῖαν. Πληκτικώτερος ἡμέρας δὲν ἐπέλθισα ἀκόμη! Ἡ βροχὴ ἐμάστιζεν ἀκαταπαύστως τὰ παράθυρα· ὁ ἀνεμὸς εὐορίζε λυσσῶδῶς ἀπειλῶν ν' ἀνατινάξῃ τὴν στέγην τῆς οἰκίας· και ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπέπιπτε τόσον ἐξάφηνκα, τόσον λάβρος κατὰ τῆς καπνοδόχου, ὥστε ὁ καπνὸς ἐπέστρεφεν ὄλως διὰ τῆς θερμάστρας, πληρῶν πόκου τοῦ προφήτου Ἀαρῶν! Και ἐνθυμούμενη ἐγὼ τότε μετὰ δακρύων τὸ ἔμμερος και καπρὸν ἀποθρῶσκορτα τοῖσαι τοῦ ὀμωρομαθῆος ἱατροῦ μου, και μετνύουν πικρῶς, διότι τὸν παρήκουσα. Ἐπειτα ἤρχοντο αἱ νύκτες. Ἀγριώτερον πρᾶγμα δὲν εἰμφορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς. Ἡ οἰκία μας ἦτον φεοδομημένη ἐπὶ τῆς καταφερείας ὑψώματός τινος, ἐφ'

οὐ ἠγείροντο ὑψηλαί τινες δρύς ἐν συμπλέγματι καὶ δύο τρεῖς γηραιαὶ πύκναι παρ' αὐτάς. Ἡ ἀνεμοζάλη εἶχεν ἄλλοτε καταρρίψει, θραύσασα τὴν μίαν ἐκ τῶν δρυῶν τὸ τεθραυσμένον μέρος — περίπου δύο τρίτα τοῦ δένδρου — συνεχόμενον ἐτι μὲ τὸν ἀρχικὸν κορμὸν, καὶ ἀποτελοῦν μετ' αὐτὸν ὕψιστον γωνίαν ἐξέτεινε τοὺς ἀκράξιμους του μέχρι τῆς οἰκίας ἡμῶν, ψαῦον διὰ τῶν ξηρῶν αὐτῶν φύλλων τὴν στέγην, ἀκριβῶς ὑπεράνω τῆς κλίνης μου. Ὅταν αἱ καιριγίδες ἐμυκῶντο, συρίζουσαι διὰ τῶν βελονειδῶν φύλλων τῶν πευκῶν, βραῦσαι διὰ τῆς πυκνῆς τῶν δρυῶν κομώσεως, θροοῦσαι διὰ τῶν ξηρῶν κλάδων τοῦ καταπεσόντος δένδρου, ἠκούοντο, ἐπ' αὐτῆς τῆς στέγης μου, ὡς φρενῆρες σατανικαὶ συναυλίαι, τόσον ἀγρίαί, τόσον φρικαλέως φανταστικαί, ὥστε, εἶμαι βέβαιος, οὐδ' ὁ πλέον ἡλίθιος ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ἀκούσῃ χωρὶς νὰ χάσῃ τὸν ὕπνον του. Καὶ ὅταν χάσῃ τις τὸν ὕπνον του ὑπὸ ταιαύτας περιστάσεις, ὅπως αἱ ἄλλοι πρόσαλλοι ἰδέαι δὲν ἔρχονται νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του! Ἐγὼ δὲν ἠδύναμην νὰ λησμονήσω τὰς Στριγγίλας καὶ τοὺς Καλλικατηλάρας καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δαιμόνια, δι' ὧν ὁ ἐν Γουττίγγη καθηγητῆς μ' ἐφοβέριζεν, ἐὰν ἤθελον ἀναβῆναι πολὺ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτε. Καὶ ὅμως ἐκεῖ πλησίον μου εἶχον τῶρα τὸ ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ τὰ τερατώδη καὶ βλοσυρὰ ἐκεῖνα ἐκθρόσασματὰ τοῦ Ἄδου ἐτέλουν τὰ φρικαλέα τῶν ὄργια! Ἐκεῖ πλησίον μου τὸν Λέοντα, περὶ δὲν αἱ εἰδεχθεῖς καὶ ἡμίγυμνοι Στριγγίλαι ἐχόρευον, μὲ τὴν πιναρὰν κόμην ἐσκορπισμένην εἰς τοὺς ἀέρας, ῥίπτουσαι εἰς αὐτὸν πότε μίαν καρδίαν νεάνιδος ἀτιμασθείσης, πότε τ' ἀσπαίροντα μέλη ἀρτιγεννήτου βρέφους!

Ἐπειτα οἱ τρυγμοὶ τῶν ξηρῶν φύλλων ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου ἠκούοντο ὡς ὄνυχες νεοκρικῶν φασμάτων προσπαθούντων νὰ παραμερίσωσι τὰς κεράμους τῆς στέγης, ὡπως εἰσβάλλωσιν εἰς τὸν σκοτεινὸν κοιτῶνά μου! καὶ μ' ἐγίγνωσκον μὲ τὰ ψυχρὰ, τὰ βρεμμένα τῶν σάβανα.

Καὶ ἐταράσσετο λοιπὸν ἡ καρδία μου, καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, καὶ προσεῖχον εἰς τοὺς δούπους καὶ θορύβους τῆς βροχῆς, τοὺς συριγμοὺς καὶ μυκηθμοὺς τῶν καιριγίδων, καὶ πυνεχῶς ἐνόμιζον, ὅτι διὰ τῆς φοβερῆς ἐκείνης βοῆς τῶν πρὸς τὰ δένδρα παλαιόντων ἀνθρώπων, διέκρινον ἀνεμίξ στυγερὰς πνιγόμενων ἀνθρώπων, ὀλολυγμοὺς βιαζομένων γυναικῶν, κλαυθμηρισμοὺς ἐκτεθειμένων παιδίων καὶ ὑπεράνω πάντων τούτων τοὺς σαρκαστικοὺς γέλωτας, τοὺς ὀξεῖς ἀλαλαγμοὺς, τὰς στρηνιώδεις ὠρυγὰς ὄλων ἐκείνων τῶν ἐνσαρκωμένων παθῶν, ὅσα ἦσαν οἱ χαιρέκακοὶ αἰτίοι τῶν ἐν τῇ σκότεινῃ τελουμένων! Τὸ διηγούμαι μετὰ παρέλευσιν τῶσων ἐτῶν, καὶ ὅμως

—παράδοξον πρᾶγμα! — νομίζω ὅτι βλέπω τὰς σκιὰς, ἀκούω τὰς φωνὰς ἐκ νέου, καὶ κρυερὰ φρικιαστικὰ διατρέχει τὰ νεῦρά μου ἀπὸ ἀκροῦ ἕως ἀκροῦ! .

[Ἐπιτελεῖται ἑξῆς.]

Γ. Μ. ΒΙΖΥΝΟΣ

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΪ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ!

Ἄναμφερσίτως, λέγει ὁ Lubbock, οἱ ἄνθρωποι εἰδὲς πύθνητοι, ὡς ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐτῶν κατασκευῆς, πλησιάζουσι μᾶλλον πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἢ ὅπως θεωρήσωμεν τὰ ἦθη τῶν μυρμηκῶν, τὸν ἐν κοινωνίαις ὁργανισμὸν αὐτῶν, τὰς πολυπληθεῖς κοινότητας, τοὺς οἴκους καὶ τὰς ὁδοὺς ὡς κατασκευάζουσι, τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ ἀνατρέφωσι κατοικίδια ζῷα, πολλάκι δὲ καὶ νὰ αἰχμαλωτίζωσι τοιαῦτα, ὑποχρεούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ μύρμηκες δύναται νὰ τεθῶσι παρὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κλίμακῃ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως.

Εἶμαι βεβαίως, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς παρουσίας ἀναλύσεως, μεθ' ἧλης τῆς ἀτελείας τῆς ὑπ' ἐμοῦ γεννησομένης περιγραφῆς, θὰ συνομολογήσῃ ἕκαστος ὅτι οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ περιτύστου συγγραφέως καὶ διακεκριμένου μέλους τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων δὲν εἶναι ὄλως διόλου ὑπερβολικοί.

Α'.

Βίος τῶν μυρμηκῶν.

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῶμεν τοῦ θέματος, ἀνάγκη νὰ προτάξω ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἀνατομικῆς τῶν ἐξεταζομένων ζῶων.

Ἡ ζωὴ τοῦ μύρμηκος διαιρεῖται εὐκρινῶς εἰς τέσσαρας περιόδους: πρώτη περίοδος εἶναι ἢ ἐν τῷ ὄφ, δευτέρα ἢ ἐν καταστάσει νύμφης ἢ κάμης, καθ' ἣν παρίσταται ἡμῖν τὸ ζῷον ὑπὸ σκωληκοειδῆ μορφήν, τρίτη ἢ ἐν καταστάσει χρυσαλλίδος ἢ βομβυκίου, καὶ τετάρτη ἢ τοῦ τελείου ἐντόμου.

Τὰ ὡὰ ἔχουσι σχῆμα ἐπίμηκες, χροῖα λευκὴν ἢ ὑποκίτρινον, ἐκκολάπτονται δὲ ἕνα μῆνα μετὰ τὸν τόκον.

Αἱ τῶν μυρμηκῶν νύμφαι ὁμοιάζουσι καθὼς αἱ τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν πρὸς μικροὺς σκώληκας, λευκοὺς, ἐστερημένους ποδῶν, σχήματος κωνικοῦ μετ' αἰχμηρᾶς κεφαλῆς. Οἱ ἐργάται μύρμηκες περιποιῶνται καὶ τρέφουσι μετὰ μεγίστης φροντίδος τὰς νύμφας μεταφέρουσι ταύτας ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, βεβαίως τὰ ἔσπεως θέσωσι ταύτας ἐν τῇ καταλληλοτέρῳ μέρει, καὶ προσφυλάξουσιν ἀπὸ τῆς ἐπι-

1. Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ φιλολ. σολλόγῳ «Παρνάσσῳ».

ορίας τῆς ὑγρασίας καὶ θερμότητος. Θέττουσι δὲ ταύτας συχνότατα καθ' ἡλικίας· οὕτως συνήθως παρατηρεῖ τις ἐν ταῖς φωλαῖς τιθεμένης τὰς νύμφας κατὰ τὰ διάφορα μεγέθη εἰς 5 καὶ 6 τάξεις, ὡς οἱ μαθηταὶ ἐν τῇ σχολείῳ.

Αἱ νύμφαι συμπληρῶσασαι τὸν βίον τῶν μεταβάλλοντων εἰς χρυσαλλίδας, ἄλλοτε μὲν γυμνὰς, ἄλλοτε δὲ περιβεβλημένας ὑπὸ μεταξίνου βομβυκίου, ἀποτελοῦσας οὕτω τὰ κοινῶς καλούμενα ὡὰ τῶν μυρμηκῶν. Διατελέσασαι ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, ἐξέρχονται τέλεια ἔντομα. Συχνότατα ὅμως θὰ κατεστρέφοντο, ἂν ἄλλοι μύρμηκες δὲν προσήρχοντο εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Οὐδὲν δ' ἄραιότερον ἢ νὰ βλέπῃ τις τοὺς μύρμηκας βοηθοῦντας τὰς χρυσαλλίδας, ἵνα ἀπαλλάξωσι τοὺς πόδας τῶν ἐκ τῆς περιβαλλούσης ταύτας μεταξῆς, στυλπνοῦντας τὰς πτέρυγας αὐτῶν μετὰ μεγίστων προσφυλάξεων καὶ ὄλως γυναικείας ἐπιδειξιότητος. Τὸ τέλειον ἔντομον δὲν αὐξάνει, πᾶσα δ' ἡ αὐξήσις τοῦ ζῶου τελεῖται ἐν τῇ καταστάσει τῆς νύμφης.

Τηροῦσι δ' οἱ μύρμηκες μέχρι τέλους τῆς ζωῆς τῶν τῶν σχῆμα, ὑπερ ἑλαβον ἐξελθόντες ἐκ τοῦ βομβυκίου.

Ἄγνωστον εἶναι πόσον διαρκεῖ ἀκριβῶς ἡ ζωὴ τῶν μυρμηκῶν, φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ βίος αὐτῶν εἶναι μακρότερος παρ' ὅ,τι κοινῶς παραδέχονται.

Πάντα τὰ συγγράμματα τῆς ἔντομολογίας περιγράφουσιν ὅτι, οἱ ἀρσενες μύρμηκες γινόμενοι τέλεια ἔντομα ἀποθνήσκουσιν ἀμέσως. Ἐπίσης ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπεκρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι καὶ αἱ θήλειαι μύρμηκες μόνον ἐν ἔτος ἔζωσι. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ βίος τῶν θηλειῶν, καθὼς καὶ τῆς βασιλίσσης εἶναι μακρότερος.

Τὸ σῶμα τῶν μυρμηκῶν σύγκειται ἐκ τριῶν μερῶν: τῆς κεφαλῆς, τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας. Ἡ κεφαλὴ περιέχει τὰ κυριώτερα ὄργανα τῶν αἰσθήσεων. Ἐν αὐτῇ εὐρηται καὶ ὁ ἐγκέφαλος, ὡς δυνατόν ἀλλιστὰ νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἐμπροσθεν μέρος τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Αὐτὴ φέρει τὰς κεραίας. Ὁ θώραξ φέρει τοὺς πόδας καὶ τὰς πτέρυγας ὅταν αὐταὶ ὑπάρχωσιν, ἐν αὐτῇ εὐρηται καὶ οἱ κυριώτεροι μυῶνες τῆς κινήσεως. Ἡ κοιλία περιέχει τὸν στόμαγον, τὰ ἔντερα, τὰ ὄργανα τῆς παραγωγῆς, καὶ τὸ κέντρον.

Ἐν ἐκάστη μυρμηκίᾳ ἀπαντᾶσι τρία εἶδη μυρμηκῶν. Οἱ ἐργάται ἢ ἀτελεῖς θήλειαι, οἱ καὶ πολυπληθέστεροι, οἱ ἀρσενες καὶ αἱ θήλειαι. — Οἱ ἐργάται δὲν ἔχουσιν οὐδέποτε πτέρυγας· αἱ βασιλίσσαι μύρμηκες ἔχουσι πτέρυγας, μετὰ μίαν ὅμως πτῆσιν, ἀποσπῶσαι ταύτας μόνην, καὶ δὲν ἐγκαταλείπουσι ποτε πλεον τὴν μυρμηκίαν.

Ἐκτός τῶν κοινῶν ἐργατῶν, εἰς εἶδη τινὰ

μυρμηκῶν ἀπαντᾶσι καὶ ἄλλοι τινὲς ἐργάται διάφοροι τὸ σχῆμα, εἰς οὓς φαίνεται ἀνατεθειμένη ἰδίαις ἐντολή. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ταμιατῆρες μύρμηκες τοῦ γένους *Mirrmica* καὶ οἱ περιγραφέντες ὑπὸ τοῦ Mac Cook, τῶν ὀπιῶν ἢ κοιλία ἐξυγκωθεῖσα εἰς τὸ ἔπακρον, χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη μέλιτος.

Ὁ *Savage* παρετήρησεν εἰς τοὺς πολεμιστὰς μύρμηκας, ὅτι οἱ μεγάλοι ἐργάται ἐβάδιζον παρὰ τὰ πλευρὰ τοῦ προσβάλλοντος σώματος, ὅπερ ἀπῆρτιζον οἱ μικροὶ ἐργάται.

Χρησιμεύουσι, λέγει, μᾶλλον ὡς ὀδηγοί, παρὰ ὡς φύλακες. Συχνάκις θέτουσιν ὀριζονταίως τὴν κοιλίαν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ συκρατοῦντες διὰ τῶν ποδῶν τῶν διάφορα μέρη καὶ ἐπ' αὐτῶν σπηριζόμενοι, ἀνεγείρουσιν ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλότερα τὸ ἐμπροσθεν μέρος τοῦ σώματός των, ἀνοίγουσι τὰς σιαγῶνας των, ἐντεινοῦσι τὰς κεραίας των, φαίνονται προσέχοντες καὶ ἀκροῦμενοι ἐπερχόμενον κίνδυνον. Ἄλλοτε ἐπαναλαμβάνουσι μετὰ ταχύτητος τὴν προτέραν τῶν θέσιν, τρέχουσι τῆδε κάκεισε, κινῶσιν ἀπειλητικῶς τὰς σιαγῶνας των, ὡς νὰ εἶχον ἀκούσει μακρὰν ταραχὴν τινὰ. Ὅταν δὲ ἴδωσι τίποτε, ἐπανερχονται εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀναλαμβάνουσιν ἐκ νέου τὰς τάξεις των, διατελοῦντες πάντοτε ὡς ἐν προφυλακῇ. Ἐτερος φυσιοδίφης, ὁ Bates, ἀναφέρει ὅτι ἐν σῶματι βαδίζοντι τοῦ εἶδους *Eciton drepanophora* οἱ μεγαλοκέφαλοι ἐργάται ἐβάδιζον μὲ κενὰς τὰς χεῖρας παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ σώματος καθ' ὀριζόμενας ἀποστάσεις, ὡς οἱ ὑπαξιωματικοὶ στρατιωτικοῦ σώματος κινουμένου. Εἰς ἄλλο τι εἶδος μυρμηκῶν *Eciton vastator* οἱ μεγαλοκέφαλοι ἐργάται φαίνονται ὅτι εἶναι οἱ πολεμισταί. Ἄν κατὰ τύχην ἐπέλθῃ καταστροφὴ τις ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς μυρμηκίαις, οἱ μικροκέφαλοι ἐργάται ἐπιλαμβάνονται ἀμέσως τοῦ ἔργου, προσπαθοῦντες νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ζημίαν, ἐν ᾧ οἱ μεγαλοκέφαλοι προπορεύονται ἀπειλητικῶς, ἀνορθούμενοι, καὶ κινῶντες μετ' ὄργης τὰς σιαγῶνας των.

Αἱ τῶν μυρμηκῶν φωλαὶ δύναται νὰ διαίρεθῶσιν εἰς πολλὰς τάξεις. Εἶδη τινὰ καθὼς ὁ μύρμηξ (*Formica rufa*) συναζουσιν ἀχυρὰ ἢ φύλλα πύκνης καὶ σχηματίζουσι δι' αὐτῶν κωνικοὺς σωρούς. Ἄλλοι κατασκευάζουσι τὰς φωλακὰς των ἐν τῇ γῆ, τινὰ δὲ τῶν δωματίων εὐρηται ἀνωθεν καὶ τινὰ κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Φωλαὶ τινες εἶναι ἐντελῶς ὑπόγειοι· ἕτεροι δὲ κατασκευασμένοι ἐν τῶν γηραιῶν κορμῶν δένδρων. Μυρμηκίαι τινες ἔχουσι μεγίστην ἔκτασιν, ὁ δὲ Bates ἀναφέρει ὅτι δοκιμάσας νὰ καταστρέψῃ μυρμηκίαν τινὰ ἐν *Pará* τῆς Βραζιλίας ἐμφυσῶν ἐν αὐτῇ καπνὸν

θείου, είδε τον κτηνόν εξερχόμενον από πληθύν
επάν, εκ των οποίων τινές άπειχον περί τὰ 60
μέτρα.

Δεν πρέπει να συγχέωμεν μίαν κοινότητα
μυρμηκων μετά μιας μυρμηκίδας. Συχνότατα
εκάστη κοινότης έχει μίαν μόνην φωλεάν, κατά
γενικόν όμωσ κανόνα εκάστη κοινότης έχει ά-
ριθμόν τινα άποικιών. Ο Forel αναφέρει ότι
εύρον είδος μύρμηκος τών E. exsecta, όπερ είχε
200 άποικίας, κατεχούσας διάστημα άκτίνας
200 μέτρων.

Εν τοιαύτη περιπτώσει ο αριθμός των συν-
εταιριζομένων μυρμηκων είναι μέγιστος. Ο
Forel αναβιβάζει αυτόν μέχρι 500, 000. Οι
μύρμηκες κατασκευάζουσιν όδούς. Πολλάκις αι
όδοι αύται είναι θολωται, σχηματίζουσαι αύτω
κεκαλυμμένους διαδρόμους. Άλλοτε οι μύρμη-
κες διατρύπασιν άληθεϊς σύριγγας έχούσας
μέγα μήκος. Ο αιδέσιμος Hamlet Clark βε-
βαίσι, ότι εν τῇ Νοτίῳ Αμερικῇ είδε τοιαύτην
τινά σύριγγα διερχομένην υπό τήν κοίτην του
ποταμού Parahyba εις τι μέρος αυτού, ένθα
τό πλάτος ήτον όσον και του Ταμέσως κατά
τήν γέφυραν του Λονδίνου, δηλ. πλέον τών
500 μέτρων. Οι μύρμηκες τρέφονται δι' έντό-
μων, μέλιτος, νέκταρος και καρπών. Είδη τινά
καθώς ο μικρός μύρμηξ τών κήπων Lasius
niger, άναρριχώνται επί των δενδρυλλίων ά-
ναζητούντα τὰς φυτοφθείρας. Οι μύρμηκες δια
των κεραιών των θωπεύσσι μετά γλυκύτητος
τὰς φυτοφθείρας, αΐτινες τότε εκκρίνουσι στα-
γόνα ζαχαρώδους ύγρου, καταπινομένου μετ'
άπληστίας υπό των μυρμηκων.

Πολλάκις κατασκευάζουσι κεκαλυμμένους δι-
αδρόμους όπως φθάσσι μέχρι των φυτοφθει-
ρών, τὰς οποίας και προστατεύουσι μάλιστα
από των προσβολών των άλλων έντόμων. Οι
μύρμηκες έχουσι πολλούς έχθρούς. Ούτοι, ιδίως
δὲ τὰ τέκνα αύτων είναι ή άγαπητοτέρα τροφή
πολλών ζώων. Πολυάριθμα επίσης παράσιτα
προσβάλλουσιν αυτούς. Είδη τινά μυών ιδίως
τό καλούμενον Phora γεννᾷ τὰ ώά του επ'
αύτων των μυρμηκων, έντός των οποίων άνα-
πτύσσονται αι νύμφαι αυτού, καταστρέφουσαι
τὰ διαθρήσαντα. Οι μύρμηκες συχνάκις προσ-
βάλλονται υπό των άκκαρι. «Είδον λέγει ο Lub-
bock, μύρμηκα φέροντα προσκεκολλημένον ά-
καρι επί τῆς κεφαλῆς του. Πρό τριών μηνών
εύρίσκειτο τό άκαρι εν τῇ θέσει ταύτη, γενόμε-
νον επίσης μέγα ως ή κεφαλή του μύρμηκος,
όστις δὲν ήδύνατο ν' άπαλλαγῇ τούτου μόνος.
Επειδὴ δ' ήτο βασιλίσα μηδέποτε εξερχομένη,
δὲν ήδυνήθη να τῇ φανῶ χρήσιμος, αλλά και
εις ούδένά εκ των συντρόφων τῆς επήλθε ή ιδέα
να τό άφαιρέσῃ.

Κατά τὸν χαρακτήρα διαφέρουσι τὰ μέγιστα
άλλήλων οι μύρμηκες. Η F. fusca, μύρμηξ

δούλη, φυσικώτατα είναι εις άκρον δαιλή. Ο
F. cinerea τούναντίον είναι πεποικισμένος
διὰ μέγιστης άτομικῆς άνδρείας. Ο Poly-
ergus rufescens, μύρμηξ πολειμιστής και συλ-
λαμβάνων δούλους, είναι κατ' έξοχήν άνδρείος.
Και μόνος εύρισκόμενος περικυκλωμένος υπ'
έχθρών, δὲν επιχειρεϊ ποτὲ να διαφύγῃ. ως θα
επραττεν άλλος τις μύρμηξ εν τοιαύτη περι-
πτώσει· αλλά διατρύπᾷ τούς έχθρούς του δε-
ξιά και άριστερά μετά μέγιστης επιδειξιότητος,
μέχρις ότου πίπτει ο ίδιος καταβαλλόμενος υπό
του μεγαλειότερου αριθμοῦ των έχθρών. Ο M.
Scabrinodis είναι δαιλός και κλέπτῆς, όταν οι
άλλοι πολεμῶσι αύτος κατατρώγει τούς εν τῷ
πεδίῳ τῆς μάχης νεκρούς. Οι Tetramorium
είναι λαίμαργοι, οι Myrmecina όκνηροί.

Ουδέν άλλο ζῶον είναι φιλεργότερον των
μυρμηκων, μηδ' αύτων των μελισσών και σφη-
κῶν εξαίρουμένων. Οι μύρμηκες εργάζονται νυ-
χθημερόν και εν καιρῷ των μεγίστων θερμῶν
καυσῶνων. Ασχολούνται μεταφέροντες τὰς νύμ-
φας άνευ διακοπῆς από τῆς ἡμερωινῆς ώρας
μέχρι τῆς ἑσπερινῆς.

Άγγλος τις φυσιοδίφης ο Gouldt αναφέρει
παίζοντά τινά ή μάλλον γυμνάσια των μυρμη-
κων. Ο Huber επίσης μνημονεύει τοιούτου τι-
νός. «Οι μύρμηκες, λέγει, ήνωρθούντο στηρι-
ζόμενοι επί του τελευταίου ζεύγους των πό-
δων των, εύώπευον αλλήλους δια των κεραιών
των, έπροσποιούντο πολέμους και έφαινοντο
παίζοντες κρυφῶ». Ο Forel διηγείται ότι
είδεν εργάτας μύρμηκας συμπλεκόμενους δια
των ποδῶν ή δια των σιαγόνων, κυλιόμενους
κατά γῆς, μετ' όλίγον εγκαταλείποντας αλλή-
λους, σπεύδοντας, εισερχομένους και εξερχομέ-
νους των όπῶν. Ταῦτα πάντα άνευ όργῆς πράτ-
τοντας. Ητο βέβαιον ότι τὰ πάντα έτελοῦντο
φιλικῶς.

Τέλος οι μύρμηκες είναι ζῶα εις άκρον κα-
θαρά, αλληλοκαθαριζόμενα, πολλάκις δὲ και
λείχοντα αλληλα χάριν καθαριότητος.

[Επιτετα συντάξις].

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

ΠΩΣ ΕΙΡΓΑΖΕΤΟ Ο ΔΟΥΜΑΣ

Συντάξις και τέλος επί σελ. 18.

«Θέλω να συνδιαλεχθῇ μετ' έμοῦ ήσυχως
περί σχεδίων και συνδυασμών φιλολογικῶν ο
Δουμας με προσεκάλεσεν ήμέραν τινά εις τήν
έξακικήν του οικίαν», λέγει ο συγγραφεύς τῆς
Κάρης του Διαγύλου, Autran. «Κατόψεαι τότε
έν Αγίῳ Γερμανῷ, οὐχί μακρῶν του δάσους, έν
προσωρινῷ περιπτέρῳ, κατέναντι του περιω-
νίμου μεγάρου Μόντε-Χριστου, όπερ εκτίθει

τότε, και του πύργου εκείνου, ούτινος εκάστη
πέτρα έμελλε να φέρῃ τὸν τίτλον ενός των
συγγραμμάτων του. Εβρίσκατο έσπερως. Εβίου
κατάμυνος με υπεδέξατο φιλοφρονέστατα, με
ώδηγησεν εις θαλάμῳ μετὰ χάριτος όλος γυ-
ναικείας έσκευασμένον· άπεκαμήθη εν μέσω
άρώματος πατσουλι και άνωειούθη μακρόν έ-
νειρον τῶν Παραμυθίων τῆς Χαλιμας

«Τὴν επαύριον, ένῶ τό πνεῦμά μου έκουαι-
νετο έτι μεταξύ ύπνου και εγρηγόρσεως, εισήλ-
θεν εις τὸν θαλάμῳ μικρῆς αἰθίοψ βελουδινην
φορῶν στολήν.

«Ο κ. Δουμας, μοι είπεν, έρωτᾷ τί επι-
θυμει ο κύριος να φάγῃ εις τό πρόγευμά του.

«Είπε τοῦ κ. Δουμας ότι μοι είνε έντελῶς
αδιάφορον.

«Ο αἰθίοψ επανήλθε μετὰ μίαν στιγμῆν.

«Ο κ. Δουμας, είπεν, επειδὴ θα μαγει-
ρεύσῃ ο ίδιος, ζητεϊ να τοῦ δώσῃ ο κύριος τὸν
κατάλογον των φαγητῶν που τοῦ άρέσθου, διότι
άλλέως ο κύριος εἴμπορει να υποθέσῃ ότι ο κ.
Δουμας εκκαμε μόνον έσα φαγητὰ εἴξευρε να
κάμῃ.

«Εγέλασα πολὺ δια τὴν αξίωσιν ταύτην του
άνδρός, όστις αντίπαλος ών του Σκιςπεϊρου,
ήθελε να είνε συγχρόνως και εφάμιλλος του
Καρὲμ και είπα τυχαίως δύο ή τρία όνόματα
φαγητῶν, τὰ όποια ο μικρός μαῦρος διεβίβασε
πρός τὸν κύριόν του.

«Δὲν εβράδυνα άλλως τε να μεταβῶ κ' εγώ
πρός συνάντησίν του. Εύρον αυτόν εν τῷ μα-
γειρείῳ, πρό μεγάλῆς δρυνῆς τραπέζης, κρα-
τούντα εις τὴν χεῖρα τὰ μαγειρικά του
σκεῦη, φορούντα πανταλόνιον εκ μαύρου βελού-
δου, άνευ επενδύτου, τὴν κόμην εν άταξίᾳ έ-
χοντα. Θραύων δὲ τὰ ώά και τσιγαρίζων όρνί-
θιον συνδιελέγετο μετ' έμοῦ συγχρόνως περί
τέχνης· μοι όμίλει μετὰ τῆς ιδιαιζούσης αυ-
τῷ καινοτροπίας και τῆς τόλμης περί τό κρί-
νειν. Δὲν εσέθετο πάντα τὰ καθιερωμένα άρι-
στοουργήματα. Αν προσέκρουε και εκλόνιζε κατά
τὴν διάβασίν του τὰς στεροτέρας δόξας, τόσῳ
τό χειρότερον δι' αυτός. Φαντάσθητε ότι κατά
τὴν βύμην τῆς συνδιαλέξεως καθήντησε να μοι
είπῃ: «Μοῦ έρχεται όρεξις να κάμω και εγώ
δράμα τὸν Σίδην!» Επειτα, μετὰ βραχεῖαν
σιωπήν: «Διατί δὲν κάμνετε και σεῖς τὴν Φαί-
δραν;» Τότε, ως έννοεῖτε, διεμαρτυρήθη· άλλ'
όχι, μοι απέδειξεν ότι υπήρχεν εισέτι είτε εν
τῇ Ισπανικῇ παραδόσει, είτε εν τῷ δράματι
του Ευριπίδου τό δυνάμενον ν' άνανεώσῃ, με-
ταμορφώσῃ και ανακαινίσῃ τὰ δύο άριστουρ-
γήματα του κλασικοῦ μας θεάτρου. Τοιαύτη
ήτο ή εύγλωττία του διαβολοκυνθώπου εκεί-
νου, ώστε σχεδόν επείσθη. «Αμα δ' άπελθόν,
εδραμον να άναγνώσω παλιν τό δράμα του Εύ-
ριπίδου και... έννοεῖτε τί εκκαμα.

«Διήγον εκει εύδαιμονέστατον βίον, άμεί-
μνος, περί ούδενός σκεπτόμενος. Όταν, κατά
τύχην, άφουπνίζομην τὴν νύκτα, εβαυκαλώμην
υπό κρότου τινός ελαφροῦ, συνεχούς, μονοτό-
νου, όστις έπαυε κατὰ διαλείμματα και ήρχιζε
παλιν μετ' όλίγον. Όταν κατά πρόωπον ήκουσα τὸν
κρότον ταῦτον άνησούχουσα, μη έννοῶν πόθεν
προήρχετο. Ητο άπλούστατα ο επί του χάρ-
του τριγμῶς τῆς γραφίδος του μεγάλου μυθι-
στοριογράφου, εργαζομένου εν τῷ παρακει-
μένῳ δωματίῳ. Συνέγραφε τότε εν των δύο του
άριστουργημάτων, τούς Τρεις Σαμαροῦλακας
ή τὸν Μοντεχρίστον, άγνωσῶ πότερον. Αφουπνι-
ζόμενος καθ' εκάστην νύκτα, τὴν δευτέραν ὄ-
ραν μετὰ τό μεσονύκτιον υπό πόνου του στο-
μάχου, δὲν έχανε τὸν καιρόν του. Όπως χρη-
σιμοποιήσῃ τὰς ώρας των άγληθάνων του ήγει-
ρετο, ελάμβανε τὴν γραφίδα, τὴν ακαταπόνη-
τον εσεινην γραφίδα, εν τῷ μεταξύ δὲ, δια τῆς
ήχησῆς του φωνῆς εκάγγαζε θορυβωδῶς· εν τῇ
βύμη του διαλύγου ειχε γραφῆι εύφυῆς τι και
εγέλα πρώτος αύτός. Όποια άγαθή και άφελῆς
και ῥωμαλέα φύσις!

«Αμα επήρχετο ή ήμέρα, τὸν εβλεπων ένίοτε
δια των ὄλων των παραθύρων μου περιπα-
τούντα εν τῷ κήπῳ του, γυμνὸν τὴν κεφαλήν,
τὴν χιτῶνα ήμίαντικον έχοντα επί του στή-
θους. Η χιών του Φεβρουαρίου έπιπτε κατά
νιφάδας, ο άνεμος εσύριζε παγετώδης, αδιάφο-
ρον· αυτός εδάδιζε, τὴν προσοχῆν του πᾶσαν
έχων πρὸς τό έργον του, εισερχόμενος κατὰ
διαλείμματα εις μίαν εκ των δύο σκιადων, αλ-
τινες ύφούντο εις τό άκρον του κήπου, και ών
ή μία περιείχε τὴν βιβλιοθήκην αὐτου, ή δ' έ-
τέρα συλλογῆν πιθήκων ήν άπεκαίλει Γαλλικῆν
Ακαδημίαν. Ησαν τεσσαράκοντα; Άγνωσῶ.
Είξεύρω μόνον ότι τινές έφερον όνόματα ακα-
δημαϊκῶν. Μετὰ ταῦτα επέστρεφεν εις τό σπου-
δαστήριόν του και επανελάμβανε τό έργον του,
άφίνων τὰς νιφάδας τῆς χιόνος να τῆκωνται
επί τῆς αἰθῆς του κόμης και των εἰρέων του
ώμων.

«Ημέρας τινάς μετὰ τὴν εκ τῆς έξοχῆς οι-
κίας του αναχώρησίν μου, συνήντησα αυτόν εν
Παρισίῳ.

«Ποῦ πηγαίνετε από αύτου; με ήρώτησεν
από του ένός πεζοδρομίου εις τό έτερον.

«Και χωρὶς ν' άναμείνῃ τὴν απάντησίν μου:

«Οά έργασθε δίχως άλλο εις τὴν κηδείαν
τῆς δεσποινίδος Μάρς, τὴν όποιαν κηδεύομεν
σήμερον.

«Εγώ! άπήντησα, με τί τίτλον να έλθω;

«Ὡς δραματικός συγγραφεύς.

«Εἶμαι τόσον όλίγον!

«Πολὺ ή όλίγον, αυτό δὲν βλάπτει, ελάτε·
Οά σας φέρῃ εύτυχίαν· δὲν προστρέχεται κανείς
άνωφελῶς πρὸς τὴν δόξαν.

«Μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ προὐχώρησάμεν. Ἄμα ἐρρήσασμεν ὑπὸ τὸ περιστύλιον τοῦ νεοῦ τῆς Μαγδαληνῆς, συνητήσαμεν τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Δευτέρην τότε φοράν τὸν ἔβλεπον. Ἡ πομπὴ ἤρχισε βαδίζουσα. Ὁ Οὐγκώ, ὁ Δουμᾶς καὶ ἐγὼ δειλὸς, εὐρέθημεν συνηνωμένοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς ἀπὸ τοῦ νεοῦ τῆς Μαγδαληνῆς μέχρι τοῦ νεκροταφείου τοῦ Père-Lachaise· τὰ δύο πεζοδρόμια τῶν βουλβαρδίων ἦσαν κατὰ μέτρα τοῦ ἀνεπιθύτου ἐκείνου πλήθους, ὅπερ προσελκύουσιν ἐν Παρισίοις πάσαι αἱ ἐνδοξοὶ κηδεῖαι· δεξιᾷ, ἀριστερᾷ, γυλιᾶδες περιέρχων ἐπιθύριζον πρὸς ἀλλήλους, δεικνύοντες διὰ τοῦ δακτύλου τῶν τὰ ἔξωρα τῆς παρελάσεως πρόσωπα: «Νά, ὁ Δουμᾶς! νά, ὁ Δουμᾶς! ἔλεγον πανταχόθεν καὶ οὐδέποτε ἤκουσα νὰ εἴπουν—Νά, ὁ Οὐγκώ!» Ἀναφέρω τοῦτο μόνον ὅπως ἀποδείξω πῶς ἐκείνη ἦτο ἡ δημοτικότης τοῦ Δουμᾶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ὁ Οὐγκώ οὐδὲν εἶχεν εἰσέτι κάμει ὅπως κατακτήσῃ αὐτὴν, οὐδὲν ἐκτὸς ἀριστουργημάτων. Ὅθεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀντεπροσώπευε μᾶλλον τὴν ἀπλήρη μεγαλοφυΐαν ἢ ἐν τῶν προσώπων ἐκείνων τὰ ὅποια δεικνύουσι διὰ τοῦ δακτύλου τὰ πλήθη.

Ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἐν τῇ πλατεῖα Μαλεζέρμπ στηθέντος ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ πολλὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ καὶ αὐτογράφα καὶ εἰκόνες ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ πολλῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, ὧν τινες δλόκληρα φύλλα ἀφιέρωσαν πρὸς τοῦτο. Μεταξὺ ἄλλων περιεργωτάτη εἶνε ἡ ἐπομένη σελίς ἐκ λευκώματος γαλλίδης δεσποίνης περιέχουσα ἐρωτήσεις καὶ παρ' αὐτὰς ἰδιογράφους ἀπαντήσεις τοῦ Δουμᾶ:

Ποία εἶνε ἡ προσφιλέσ σου ἀρετὴ; — Ἡ εὐπαιδεία.

Ποία εἶνε τὰ προσφιλέσ σου παρὰ τῷ ἀνδρὶ προτερήματα; — Ἡ ἐπιεικεία.

Ποία εἶνε τὰ προσφιλέσ σου παρὰ τῇ γυναικὶ προτερήματα; — Ὁ ἔρωσ.

Ποία εἶνε ἡ προσφιλέσ σου ἐνασχόλησις; — Ἡ ἐργασία.

Ποῖον εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ χαρακτήρός σου; — Ἡ ἀμεριμνησία.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν εὐτυχίαν; — Τὸν ἀμοιβαῖον ἔρωτα.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν δυστυχίαν; — Τὴν ἀπώλειαν προσφιλοῦς ὄντος.

Ἄν δὲν εἴσθε σίτι, τί ἠθέλατε νὰ εἴσθε; — Οὐγγώ.

Πῶς προτιμᾶτε νὰ ζῆτε; — Πανταχοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἔχω χαρτίον, γραφίδα καὶ μελάνην.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖσ σου πεζογράφοι; — Ὁ Βάλτερ Σκώτ, ὁ Κούπερ, ὁ Μεριμέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖσ σου ποιηταί; — Ὁ Οὐγγώ, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Μυσσέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖσ σου ζωγράφοι καὶ μελοποιοί; — Ὁ Ραμβράν, ὁ Ροῦβενς, ὁ Βέμπερ, ὁ Βελίνης.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖσ σου ἥρωες ἐν τῇ πραγματικῇ ζωῇ (τῇ ἱστορίᾳ); — Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ἰούλιος Καίσαρ.

Ποῖοι εἶνε αἱ προσφιλεῖσ σου ἡρώιδες ἐν τῇ πραγματικῇ ζωῇ; — Ἡ Μαγδαληνὴ, ἡ Jeanne d'Arc, ἡ Καρλόττα Κορδαί.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖσ σου ἥρωες ἐν τῇ μυθιστορηματικῇ ἢ τῷ μύθῳ; — Ὁ Τσαϊλδ Ἄρολδ, ὁ Μοντε-χρίστος, ὁ Ἀρτανιάν, ὁ Δὸν Ζουάν, ὁ Χάμλετ.

Ποῖοι εἶνε αἱ προσφιλεῖσ σου ἡρώιδες ἐν τῇ μυθιστορηματικῇ ἢ τῷ μύθῳ; — Ἡ Ἀρτεμις Βερνόν, ἡ Μερσεδέθ, ἡ Νιόβη.

Ποία εἶνε ἡ προσφιλέσ σου τροφή καὶ τὸ προσφιλέσ σου ποτόν; — Ὁ ἄρτος, τὸ ὕδωρ.

Ποία εἶνε τὰ προσφιλέσ σου ὀνόματα; — Ἐμμα, Μαρία, Πέτρος.

Ποῖον εἶνε τὸ ἀντιεἰμένον τῆς μεγαλειότητός σου ἀντιπαθείας; — Δὲν μισῶ οὐδένα καὶ οὐδέν.

Ποίους χαρακτήρας μισεῖτε περισσότερο ἐν τῇ ἱστορίᾳ; — Τὸν Κάτωνα, τὸν Φίλιππον Β', τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'.

Ποία εἶνε ἡ ἐνεστώσα κατάστασις τοῦ πνεύματός σου; — Ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου.

Εἰς ποῖον σφάλμα δεικνύετε περισσότερο ἐπιεικείαν; — Τὰ συγχωρῶ ὅλα ἐκτὸς τῆς συκοφαντίας, τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ ψεύδους.

Ποῖον εἶνε τὸ προσφιλέστερόν σου ἐμβλημα; — Ἡ ἐλευθερία — Deus debet, deus dabit, ὁ Θεὸς ἔδωκε, ὁ Θεὸς ἔσθ' ἰσχύει.

κ.

ΕΡΩΤΗ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

καὶ ὁ μῆγς ἀγιασμός.

Ἰορδάνης. Ἄν ἐν τῇ γεωγραφίᾳ δὲν κατέγει ἐπίσημον θέσιν μεταξὺ τῶν ποταμῶν ὁ Ἰορδάνης, διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ὅμως τελεσθέντα ἐγένετο ὁ ἐνδοξότερος τῆς γῆς ποταμὸς. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ τελευταῖος καθηγητὴς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἠνέφξε τὴν μεγάλην αὐτοῦ σχολὴν, ἣτις ἐγένετο ἐξάκουστος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διότι προητοίμασε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ ἔδειξε τὸν ἔλθοντα λυτρωτὴν. Ἐδρα τῆς περιφήμου ταύτης σχολῆς πιστεύεται σήμερον ὅτι ἦτο τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου πρὸς τὴν ἔρημον σπήλαιον, οὗτινος τὸ ἔδαφος γονυκλιτύοντα καταφιλοῦσι τὰ πλήθη, διότι ἐν αὐτῷ λέγεται ὅτι ἐρησούχαζεν ὁ Ἰωάννης φεύγων τὰ ψύχῃ τοῦ χειμῶ-

νος καὶ τὰ θάλαττα τοῦ θέρους, καὶ εἰς αὐτὸ πάλαισι καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰσῆρχετο μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου συνομιλοῦντες. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐγένετο καὶ ἡ μακρὰ πρὸ τῆς βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ συζήτησις, ἣν ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἁ Ἄφες ἄρατι διακόπτων, πείθει τὸν Ἰωάννην νὰ κατέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου καὶ βαπτίσῃ αὐτόν.

Ὁ Ἰορδάνης πηγάζει ἐκ τῶν ὑπαιρειῶν τοῦ Λιβάνου ὄρους, τοῦ ὁποῦ τὰς ὑψικαρήνους καὶ ὑπερμεγέθεις κέδρους οἱ Ἑβραῖοι ἐφρῶνουν, ἐτι αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶχε φυτεύσει. [ψαλμ. ΡΙ', 16]. Δύω δ' εἶσιν αἱ μεγάλαι πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἡ Ἰὸρ καὶ ἡ Ἀϊν, αὗται εἰς τὴν Καισάρειαν τοῦ Φιλίππου συνονομούμεναι ἀποτελοῦσι τὸν Ἰορδάνην, ὅστις ἐκ τῆς συνενώσεως τῶν δύο τούτων πηγῶν Ἰὸρ καὶ Ἀϊν, Ἰορδάνης ἐκλήθη.

Ὀλίγον μετὰ τὴν συνένωσιν αὐτοῦ ὁ Ἰορδάνης σχηματίζει τὴν μικρὰν λίμνην Μερωνίαν ἢ Σεμηλωνίτιδα, μετὰ τρεῖς ὥρας πρὸς μεσημβρίαν σχηματίζει τὴν λίμνην Γενησαρέτ, ἣν διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς οἱ Ἑβραῖοι καὶ Θάλασσαν ἐκάλου. [Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, Θάλασσα τῆς Τιβεριάδος]. Περὶ τὴν λίμνην ταύτην ἐκεῖντό ποτε ἡ Τιβερία, τὰ Μαγδαλα, ἐξ οὗ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, ἡ Χοραζὶν καὶ ἐν τῇ εἰσβολῇ τοῦ ποταμοῦ ἡ Καπερναοῦμ, ἣν ὁ Κύριος, ὡς τὴν διαρκῆ πόλιν τῆς ἐαυτοῦ κατοικίας ἐξελέξατο.

Ἐξερχόμενος εἰτα τῆς λίμνης ταύτης ὁ Ἰορδάνης, μετὰ 30 περίπου ὥρων βρῶν μετ' ἐκπληκτικῆς εἰς τινὰ μέρη ταχύτητος πίπτει εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, ἐν ἣ οὐδὲν ζῆ ζῶον, οὐδὲν φυτὸν φύεται.

Χιλιάδες εἰσιν οἱ χριστιανοὶ οἱ κατ' ἔτος ἐν τῷ ποταμῷ τοῦ Ἰορδάνου λουόμενοι· ἀπειρος ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν περιγραφόντων τὴν ἐκείσε κίνησιν, τὴν χαρὰν, τὸ σέβας, τὰς προσευχὰς, τὰς γονυκλισίας καὶ τὰ φιλήματα, ἅτινα προσφέρουσιν οἱ πιστοὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου, εἰς ὃν ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος. Ἐκαστον ἔθνος δεικνύσιν ἴδιον τρόπον σεβασμῷ καὶ τίθει μείζονα ἀξίαν εἰς ἰδιαιτέρον τι ἀντικείμενον τοῦ Ἰορδάνου, οἱ μὲν θεωροῦσιν ἱκανόν

μόνον νὰ ἴδωσι τὸν ποταμὸν, καὶ οὗτοι εἰσιν ἐν γένει αἱ ξένοι καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοὶ, ἔτεροι βαπτίζονται ἐν αὐτῷ ἔχοντες ἀνάδοχον κατ' ἀπομίμησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Τίς ἀγνοεῖ τοὺς περιφήμους Κατζήδες; Ἴτεροι λαμβάνουσι μεθ' ἐκείτῶν νέον λευκὸν ὕφασμα, ὅπερ βαπτίζουσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῳ, διότι τοῦτο θέλει χρησιμεῖσαι αὐτοῖς ὡς τὸ νεκρικὸν αὐτῶν σάβανον, ἄλλοι κόπτοντες κλάδους ἐκ τῶν παροχθίων δένδρων τοῦ Ἰορδάνου, σχηματίζουσι βάρβους, ἃς ἐμβαπτίζουσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῳ, θεωροῦντες τὴν βάρβον ταύτην ὡς τὴν πολυτιμωτέραν τοῦ βίου αὐτῶν βακτηρίαν. Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐθίμων, ἅτινα ἐπαίουν εἰς Παλαιστίνην μεταβαίνοντες, ἠγόραζον καὶ ἰδια ἀγγεῖα, εἰς ἃ ἔθετον ὕδωρ τοῦ

Ἰορδάνου, ὅπερ μετὰ πολλῆς προσυχῆς καὶ εὐσεβείας ἀπεκρίμιζον εἰς τὰς ἐαυτῶν πατρίδας, φρονούντες ὅτι οὐδὲν πολυτιμωτέρον δῶρον ἠδύνατο νὰ ποιήσωσι τοῖς οικείοις αὐτῶν ἡδίδοντες σταγόνας τινὰς γνησίας τοῦ Ἰορδάνου, εἰς οὗ τὰ ὕδατα Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη.

Ἐν δ' ἐκ τῶν ἱστορικῶν τούτων ἀγγείων περιεσώθη καὶ ἐν τῷ ἐνταύθα μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Ἀττικῶν εἰδωλίων (Συλλογὴ 2 ἀριθ. 613). οὗτινος τὴν εἰκόνα ἐνταῦθα παρέχουμεν.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο [ὑψους 0, 27] χάριν ἀσφαλείας ἦν ἐκ μολύβδου, ἐκατέρωσε φέρον δύο λα-

βάς, δι' ὧν ἀνηρτάτο ἀπὸ τῶν ὤμων τῶν ἱερῶν ὀδοιπόρων. Ἡ εἰκὼν ἦν ἐν τῷ μέσῳ φέρει, ἐστὶ νομίζομεν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, διότι ὡσαύτως τὸν ἅγιον Γεώργιον φέρει καὶ ἕτερον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀγγεῖον, ὅπερ εἶδομεν ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ καταστήματι τοῦ κ. Πολυχρονοπούλου· πηλοῦ δὲ κατεσκευάζοντο ταῦτα ἐν τῇ πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων πόλει τῆς Λύδης, ὅπου ὁ τάφος καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγ. Γεωργίου. Ἰπὸ τὴν εἰκόνα εἰσὶ τὰ γράμματα: Δευτέρη ἀξίωσις 1746: ὁ κτήτωρ ἢ ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἀγγείου. Ἐκατέρωσε περικοσμεῖται διὰ κλάδων ἀπλής τέχνης, ὡς καὶ αἱ λαβαὶ δι' ἱκανῶν σφιριδίων.

Ἱστορία τῆς ἐρωτῆς. Ἡ ἐρωτῆ τῶν Θεοφανείων ἐστὶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐρωτῶν

της 'Εκκλησίας, κατά τινες λαβούσα υπέρξιν εν αὐταῖς ταῖς Ἀποστολικαῖς χρόνιοις. Οἱ τοῦτο δὲ φρονούντες, στηρίζουσι τὴν γνώμην αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πρὸς Τίτον β' Π' χωρίου «ἐπερῆνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» ἐν ᾧ φρονούσιν ὅτι ὁ Παῦλος ταύτην τὴν ἐορτὴν ὑπαγινώσκειται.

Οἱ τάναντία ἡμῶς φρονούντες στηρίζονται ἐπὶ τινος χωρίου τοῦ Ὁριγένους, ὅστις, τὰς ἐορτὰς τῆς 'Εκκλησίας ἀριθμῶν, οὐδὲν περὶ ταύτης ἀναφέρει.

Οὐδεὶς ἡμῶς ἀντιλέγει ὅτι ἡ ἐορτὴ τῶν Θεοφανείων ἐστὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐορτῶν τῆς ἡμετέρας 'Εκκλησίας, μεθ' ἧς τὸ πάσαι καὶ ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος συνεορτάζετο.

Ἡ συγχώνευσίς δὲ τῆς ἐορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Ι. Χ. μετὰ τῆς ἐορτῆς τῶν Φώτων ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ καθόλου πνεύματος τῆς ἀρχαίας 'Εκκλησίας, ἥτις πολὺ περισσότερο προσείχε εἰς τὸν μετὰ τὸ 30 ἔτος δημόσιον τοῦ Ι. Χ. βίον, εἰς τὸ κήρυγμα, εἰς τὴν θάνατον καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν νηπιότητα τοῦ Κυρίου. Ἡδὴ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τὰς ἀνερευνηθείσας καὶ τὰς ἐκ περιεργείας πολυειδεῖς ἐξετάσεις περὶ τῆς νηπιότητος τοῦ Ι. Χ. καλεῖ ἀναφελεῖς κόποις.

Ἡ ἐορτὴ τῆς Βαπτίσεως, καὶ οὐχὶ τῆς Γεννήσεως καλεῖται Ἐπιφάνια, λέγει ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος, ἐπειδὴ «οὐχ ὅτε ἐτέθη τότε πᾶσιν ἐγένετο κατὰ δόξαν, ἀλλ' ὅτε ἐβαπτίζετο.» Ἡ ἐορτὴ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ι. Χ. καλεῖται καὶ Θεοφάνια, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπισήμως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἠδδόκησα» ἀνεκήρυξε τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν ἀληθινὸν υἱὸν τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς καὶ ἐφάνη ἡ θεότης αὐτοῦ.

Ἐπομένως ἡ ἐορτὴ αὕτη καλεῖται ἡ Ἁγία τῶν Φώτων ἡμέρα, ἐπειδὴ κατὰ Γρηγόριον τὸν Νύσσης ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἀρχὴν τὸ τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ βαπτισμα λαμβάνει τοῦ ἀληθινοῦ φωτός τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐφωτίσθη ἡ ἀνθρωπότης. Τοῦτο δὲ καὶ οἱ ὕμνοι τῆς ἐορτῆς πολυτρόπως ἐκφράζουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον βαπτισμα καλεῖται φῶς καὶ φωτισμός, τὰ δὲ βαπτιστήρια ἐκαλοῦντο φωτιστήρια, οἱ πρὸς τὸ βαπτισμα ἐτοιμαζόμενοι ἐκαλοῦντο φωτιζόμενοι, οἱ δὲ βαπτισθέντες φωτισθέντες. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ κατακαύμενοι ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας ἀλλοὶ κρινόμενοι ἐδέχοντο τὸ βαπτισμα πρὸς ζωὴν δ' ἀναπαράστασιν τῆς ἐν Ἰορδάνῃ καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς στέγης τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς 'Εκκλησίας βαπτιστηρίων ἐκρέματο χρυσὴ ἢ ἀργυρᾶ περιστερὰ, ἐν ἧ, ὅπως ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ κιβωρίου ἀνωθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης περισσότερο ἐφύλακτον τὸν ἅγιον ἄρτον, οὐ-

τω καὶ ἐν τῇ τῶν βαπτιστηρίων, ἐφύλακτον τὸ ἅγιον Μύρον. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐμμέσως φέρεται ὅτι ἐνοεῖ καὶ τὴν περιστορὴν ταύτην λέγων πρὸς τοὺς βραδύνοντας τὸ βαπτισμα, «δὲς τῇ Περιστερᾷ καιρὸν ἐπιπέσει σοι, ἦν πρῶτος Ἰησοῦς τυπικῶς ἐξ Οὐρανοῦ κατήγαγε, τὴν ἄδολον τὴν πραυτάτην, τὴν πολυγούνον». Καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων δὲν ψάλλεται τὸ «ἅγιος ὁ Θεός» ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος ὕμνος «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδώσαθε ἀλληλούϊα», διότι περιστορᾶ ἐν τῷ ναῷ οἱ πρὸ ὀλίγου βαπτισθέντες, τὸ πρῶτον μέλλοντες νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ἡ Δυτικὴ 'Εκκλησία μετὰ τῆς ἐορτῆς τῶν Φώτων συνεορτάζει καὶ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Βασιλέων, οἵτινες ὡς ἀντιπρόσωποι πᾶν ἐν σκότει καθήμενων ἐθνῶν, ἦλθον εἰς προσκύνησιν τοῦ γεννηθέντος Φωτός κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Δυτικῆς 'Εκκλησίας οὗτοι ὀνομάζονται Γάσπαρ, Μελχίωρ καὶ Βαλτάσαρ. Γενικῶς δ' ἔθος ὑπάρχει ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, διὰ κινωλίας ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκῶν καὶ ἰδιῶν τῶν ἐξοχικῶν ἐπαύσεων νὰ γράψωσι τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα τῶν τριῶν βασιλέων, συμπλεγμένα διὰ τριῶν σταυρῶν καὶ τῶν ἀριθμῶν τοῦ νέου ἔτους, ἀποτελοῦντες τὸν ἐξῆς οἰανεὶ μαθηματικὸν τύπον

$$G. + 18 + M + 84 + B.$$

Καὶ ταῦτα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐορτῆς.

Ἑμνολογία. Ἐξοχος καὶ λαμπρὰ ἐστὶν ἡ ἑμνολογία τῶν Φώτων, ἀντάξιον ἔργον τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας ποιητῶν Κοσμά, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀνατολίου καὶ Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου Ἱερουσαλῶν. Πρὸ τῆς ἐορτῆς ἀναγινώσκονται αἱ ὕμνοι ἐν τῇ ε' ψάλλεται τὸ ἐξῆς δοξαστικὸν πλήρες ποιήσεως καὶ θεολογίας ποιήμα τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου: «Τὶ ἀναχαίτιζέι σου τὰ ὕδατα, ὦ Ἰορδάνη; τί ἀναποδίξεις τὸ βέθρον καὶ οὐ προβαίνεις τὴν κατὰ φύσιν πορείαν; οὐ δύναμαι φέρειν, φησί, πῦρ καταναλίσκων. Ἐξίσταμαι καὶ φρίττω τὴν ἄκραν συγκατάθεσιν, ὅτι οὐκ εἴωθα τὸν καθαρὸν ἀποπλύνειν, οὐκ ἔμαθον τὸν ἀναμάρτητον ἀποσμήχειν, ἀλλὰ τὰ βερυπωμένα σκευὴ ἐκκαθαίρειν. Διάνθας φλέγειν με ἀμάρτημάτων διδάσκει ὁ ἐν ἐμοὶ βαπτιζόμενος Χριστός· ὁ Ἰωάννης, συμμαρτυρεῖ μοι ἡ φωνὴ τοῦ Λόγου βοᾷ: «ἶδε ὁ ἀμνὸς τοῦ λαοῦ, ὁ αἶρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. Αὐτῷ πιστοὶ βόησωμεν.» Ὁ ἐπιφανὴς Θεὸς εἰς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, δόξα σοι.

Πλήρες ὑψηλῶν ἐνοιῶν ἐστὶ καὶ ὁ ὕμνος τοῦ β' καθίσματος τῆς ἐορτῆς, ἐν ᾧ ἐρωτῶμενος ἀπαντᾷ ὁ Ἰορδάνης: «Ἰορδάνη ποταμὲ, τί ἐθαμβήθης θεωρῶν; τὸν Ἀθεώρητον γυμνὸν εἰ-

δον καὶ ἐφρίξα, φησί· καὶ πῶς γὰρ τοῦτον οὐκ ἔμελλον φρίξει καὶ θῆναι; οἱ ἄγγελοι αὐτὸν ὀρώντες ἐφρίξαν· ἐξέστη ὁ οὐρανός καὶ γῆ ἐτρόμαξε καὶ συνεστάλη θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἔρατὰ καὶ ἀόρατα. Χριστός ἐφάνη ἐν Ἰορδάνῃ ἀμύσαι τὰ ὕδατα».

Μέγας Ἀγιασμός. — Οὕτω καλεῖται ὁ ἄπαξ τοῦ ἐνικοῦ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων συνήθως ἐνηγιασῆ ἢ ἐν θαλάσῃ τελούμενος ἀγιασμός, ὅστις διὰ τὴν σημασίαν ἦν ἔχει ν' ἀναπαριστᾷ τὴν ἐν τῇ Ἰορδάνῃ βαπτισμὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὸν ἀγιασμὸν τῆς ἄλλης φύσεως τῶν ὑδάτων μέγας ἀγιασμός καλεῖται. Ἐν ἀρχῇ τοῦτου ψάλλονται τὰ ὁραϊκάτα τροπάρια «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων...» «Σήμερον τῶν ὑδάτων ἀγιαζέται ἡ φύσις...» κλ. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προφητειῶν, τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Ἐυαγγελίου, ὁ ἱερεὺς δι' ἐκτενοῦς δεήσεως, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὅπως καταπέμψῃ τοῖς ὕδασι τὴν καθαριτικὴν τῆς ὑπερουσίας Τριάδος ἐνέργειαν, ἀναδείξῃ αὐτὸ βέθρον ἀγιασμοῦ, λυτήριον ἀμάρτημάτων, καὶ ὕδωρ ἀλλομένον εἰς ζωὴν αἰώνιον· αἶτα ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως τὴν ἀμίμητον καὶ μεγαλοπρεπῆ εὐχὴν τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου «Τριάς ὑπερούσιε, ὑπεράγαθε...» ἐν ἧ μεγαλύνει καὶ δοξάζει τὸν Κύριον, ἐν τρέμουσι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, ὕμνεῖ ἥλιος, δοξάζει Σελήνη, ὑπακούει τὸ φῶς, φρίττουσιν ἄβυσσοι, δουλεύουσιν αἱ πηγαὶ καὶ προσκυνοῦσιν αἱ χεραὶ τῶν ἀγγέλων. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀμύμητου τῆς ὄντι ταύτης εὐχῆς, βαπτίζων ὁ ἱερεὺς τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς τὰ ὕδατα ψάλλει «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομενος σου Κύριε...» καὶ βρυντίζει τὸν περιστάτω λαόν. Ὁ ἀγιασμός οὗτος φυλάσσεται ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ μόνον, καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταλαμβάνουσιν οἱ κωλυόμενοι νὰ μεταλάβωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ὁ θεὸς Χρυσόστομος διασώζει ἡμῶν περιεργὸν ἔθος, ὅπερ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ τ. ἔ. αἱ σύγχρονοι αὐτοῦ ὀρῶμενοι ἐκ τῆς διδασκαλικῆς, ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων σύμπασα τῶν ὑδάτων ἀγιαζέται ἡ φύσις, τὸ μεσουνύτιον τῆς ἐορτῆς τῶν Φώτων μεταβαίνοντες εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἐλάμβανον ὕδωρ, ὅπερ ὡς ἡγιασμένον δι' ὅλου τοῦ ἔτους, καὶ πολλὰκις δύο καὶ τρία ἔτη ἐν ταῖς οἰκαῖς αὐτῶν διεφύλασσον.

Γ. ΛΑΒΗΛΙΚΗΣ δ. φ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ ἀδελφοὶ Ἀγαθόπουλοι διέρχονται πρὸ τῆς Μητροπόλεως, ὁ εἰς δ' αὐτῶν σταματᾷ νὰ ἴδῃ τὴν ὄραν δεικνύει τὸ ὠρολόγιον.

Εἰς τὴν περιστερίαν αὐτὴν φωτεινὴ τις ἰδέξ τῆς ἐπέρχεται:

— Περίεργον, λέγει πρὸς τὸν ἀδελφόν του, γιατί νὰ μὴ βάλουν καὶ ἐς τὸν ἄλλον πύργον τῆς ἐκκλησίας ἓνα ὠρολόγι ἀκόμη;

— Καὶ γιατί τόχατες; τί ἀνάγκη ἦταν;

— Νέ, ὅταν τύχη νὰ εἶνε δυὸ πύρ θέλουν νὰ ἴδωσιν τὴν ὄρα, νὰ βλέπῃ ὁ ἓνας ἐς τὸ εἶν καὶ ὁ ἄλλος ἐς τὸ ἄλλο!

— Καὶ δὲν ἔμπορεῖ, βρὲ κοιντὲ, νὰ περιμένῃ λιγάκι ὁ ἓνας ὡς πού νὰ τὴν ἴδῃ ὁ ἄλλος, καὶ ἐπειτα νὰ τὴν ἴδῃ κ' ἐκεῖνος!

Εἰς κύριος πρὸς φίλον του:

— Αὐτὴ ἡ νέκ θὰ ἦτο παλὸ καλὴ δι' ἐσένα, Νικολάκη. Εἶνε κόρη προικισμένη μὲ ὄλα τὰ προτερήματα...

— Τὶ νὰ σοῦ πῶ, φίλε μου· ἐάν αὐτὴ μόνον εἶνε ὄλη ἡ προικὴ της, λυπόυμαι ὅτι δὲν μοῦ κἀμνε.

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

Τῶσιν εἶνε τὸ μῖσος ἐπίμονον καὶ μακρὸν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὅστε τὸ μεγαλιτερον σημεῖον τῆς προσηγγίσεως τοῦ θανάτου παρὰ τινι ἀσθενεὶ εἶνε ἡ παρ' αὐτοῦ ἐκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τῶν ἐχθρῶν του.

Ὁ ἀνθρώπος ὁ πρᾶπονοούμενος ὅτι δὲν ἐγεννήθη εὐτυχὴς ἠδύνατο νὰ γείνη τοιοῦτος συμμερίζομενος τὴν εὐτυχίαν τῶν φίλων ἢ τῶν συγγενῶν του. Ἄλλ' ὁ φθόνος τοῦ ἀραιεῖ καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκτακτὸν παραδειγμα μικροβιότητος ἀναφέρει ἡ ἐφημερὶς «Κηροί», τὸν ἀπόμαχον ἀνθυπαπιστὴν Ἐμμανουὴλ Γραντάκη ἐκ Σφακίων. Κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν «Κηρῶν», ὁ Γραντάκης ἀγωνεῖ τὸ 26 ἔτος τῆς ἡλικίας του εὐρίσκει ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τοῦ πατρὸς του, καθ' ἣν ἐπιχὴν μετέβη αὐτόσε ὁ Μέγας Ναπολέων. Παρευρέθη ἀκολούθως εἰς διαφόρους πόλεις, μετέσχε τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ πασῶν τῶν ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασεων. Ἐγυμφείθη ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 52, ἔχει δὲ υἱὸν ἀγωνεῖ τὸ 67 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Καὶ τοῖ δὲ φέρεται ἐπὶ τῆς ῥαγῆς του 118 ἔτη καὶ πολλὰκις προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας, εἶνε ὑγιεστάτος καὶ μόνον ἐγένετο ὀλίγον τι δυσήκους· περιέρχεται δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸς μεταβαίνων εἰς τὰς διαφόρους στρατιωτικὰς ἀρχὰς καὶ παραπονούμενος διότι καταπατήθησαν, ὡς λέγει, τὰ δικαιώματά του.

Ἡ μακροβιότης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του εἶνε κληρονομικὴ. Ἡ μάμμη του ἀπέθανε τὸ 1861 εἰς λίαν προγεβηκυῖαν ἡλικίαν· ὁ πατήρ του ἐπίσης ἀπέθανεν ὑπέργηρος, ἡ δὲ μήτηρ του ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν ἡλικίᾳ 137 ἐτῶν! Ἡ ἰδιότης αὕτη μεταδόθη καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἥτις ὡσαύτως πρὸ μικροῦ ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 117 ἐτῶν!

Οἱ Ἄγγλοι δὲν διαλείπουσι διαψεύδοντες παντοίας τιμὰς εἰς τὸν μέγαν αὐτῶν πολιτικὸν ἄνδρα, τὸν Γλάδσταυν. Ἐπ' ἐσχάτων ἀνδρῶν αὐτοῦ ἀνηγέθη ἐπισήμως ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Φιλελευθέρων τοῦ Λονδίνου. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ Ἐταιρία τῶν φιλελευθέρων ἐργασιῶν διενήργησεν ἔρανον πρὸς κατασκευὴν ὤρειων ἐπιτραπέζιων σκευῶν ἐξ ἀγγλικῆς πορκελάνης, ἅτινα παρεδόθησαν τῷ Γλάδσταυν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 74ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων του ὑπὸ Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐταιρίας, ἣν ὁ λόρδος Δέρβυ παρουσίασεν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Τὰ μέγιστα εὐδακμῆ ἐν Ἀμερικῇ ἡ κατασκευὴ τεχνητῶν ὤων. Ἐν μόνον κατάστημα κατασκευάζει ὑπὲρ τὰ χίλια καθ' ἕνα. Ὁ κρόκος κατασκευάζεται ἐκ ζύμης περιεχομένης ἀλευρον, ἀμυλον καὶ ἄλλας ὕλας, τὸ λεύκωμα ἐκ λευκώματος φυτικῶν οὐσιῶν, ἡ δὲ χημικὴ αὐτοῦ σύνθεσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τῶν φυσικῶν ὤων. Ὁ ἐσωτερικὸς αὐτῶν ὕμην ἐκ λεπτοτάτου στρώματος πηκτῆς, τὸ δὲ κέλυφος αὐτῶν ἐξ ἀσβέστου καὶ εἶνε χονδρότερον πῶς τοῦ πρωτότυπου.

Ὁ κρόκος, ἀφ' οὗ πλασθῆ σφαιροειδῆς καὶ παγῆ, ἐγκλιεῖται ἐν τῷ λευκώματι καὶ ὑποβάλλεται εἰς ταχυτάτην περιστροφικὴν κίνησιν, ἐξ ἧς λαμβάνει ὡσεὶδὲς σχῆμα, εἶτα δὲ πηγνύται πάλιν.

Τὸ ὤον τότε ἐμβυθίζεται εἰς τὴν πηκτὴν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἀσβέστον. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ξηραίνεται ταχέως, διατηρεῖ τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ ἅμα ὡς τὸ ἐμπεριεχόμενον καταστῆ πάλιν ὕγρον.

Λέγεται ὅτι τὰ ὡὰ ταῦτα δὲν διαφέρουσιν οὐδὲως κατὰ τὴν γεῦσιν τῶν ἀληθῶν ὤων(II), ὅτι διατηροῦνται νωπὰ ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα, καὶ θραύονται δυσκολώτερον τῶν γνησίων.

Ἴππος... διαγομῆς ἐφημερίδων. — Ὁ «Ταχυδρόμος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν» βεβαίως ἔτι ἡ διανομὴ τῶν ἐφημερίδων εἰς τοὺς κατοικοὺς ἀμερικανικῆς τινὸς πολίχνης ἐκτελεῖται ἀπὸ τινος ὑπὸ μικροῦ ἰνδικοῦ ἵππου. Τὸ νῆμον ζῶον ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν διανομὴν ἄνδρων Δόδων, ὅστις ἀσθενήσας ἔσπευεν ἐπι-

στολὴν πρὸς τοὺς πελάτας αὐτοῦ γνωστοποιῶν ὅτι ὁ ἰνδικὸς ἵππος θὰ διέρχεται μόνος πρὸ τῆς θύρας ἐκάστου, παρκαλεῖ δ' ἕκαστον τῶν πελατῶν του νὰ λαμβάνῃ τὰς ἀνηκούσας αὐτῷ ἐφημερίδας ὑπὸ τοῦ ἀνηρτημένου εἰς τὸ ἐπίπριον σάκκου.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ ἵππος ἐκτελεῖ τακτικώτατα τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Κατὰ πᾶσαν πρωΐαν, ἀκριβῶς τὴν ἰδίαν ὥραν, ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἐκάστου τῶν συνδρομητῶν, προσκαλεῖ διὰ χρεμετισμοῦ, ἂν δὲν εὐρίσκειται τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐδεὶς ἐκεῖ ὅπως λάβῃ τὰς ἐφημερίδας, ἀναχωρεῖ δὲ εὐθὺς ὡς ληφθῶσιν αὐταί. Διανέμει εἰς ἐξήκοντα περίπου συνδρομητὰς ἐφημερίδας, ἐν διαστήματι δὲ τριῶν ἐβδομάδων μόνον ἐλησμόνησεν εἰς δύο ἐξ αὐτῶν νὰ καμίσῃ τὰ φύλλα. Ἄλλ' εἰς τὸν ἕνα ἐπηνώρθωσεν εὐθὺς τὸ λάθος του, στραφεὶς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ διανύσας ἐν μίλλιον σχεδὸν ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν, πρὸ τῆς ὑποίας ἐνεθυμήθη αἰφνιδίως ὅτι δὲν εἶχε σταθῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Οἱ Ἄγγλοι, ὁμοιογούμενος ὑπὲρ πάντας μεζονα εὐσπλαγγίαν ἐπεδείξαντο πρὸς τὰ ζῶα καὶ προστατευτικὰς αὐτῶν ἐταιρίας ἱδρυσάν, ἐνίοτε δὲ ὁ ὑπερβολικὸς τῆς φιλοζωίας ζήλος καὶ εἰς παραδόξους ὁδὸς ἀποφάσεις ὤθησεν αὐτοὺς, ὡς παραδείγματος χάριν εἰς τὸ ἐγκαταλιπεῖν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, οὐχὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ὄντων, ἀλλ' ὑπὲρ ζῶων καὶ πτηνῶν.

Οἱ Ἄγγλοι τὸ πρῶτον διανοήθησαν νὰ ἰδρύσωσι γηροκομεῖον τῶν ζῶων. Καὶ ἐν τούτοις διὰ σκληροτάτην ἀληθῶς καὶ ἀνωφελῆ ὁλως πράξιν οὐδεμίαν διακαρτυρίαν ἐξήνεγκον αἱ πλείστα ἐν Ἀγγλίᾳ φιλόζωοι ἐταιρίαι. Εἶνε δ' αὕτη ἡ ἐξῆς: Ἐνεκα τοῦ σурμοῦ εἰς φρικτὴν βάσανον ὑποβάλλονται ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ δυστυχεῖς κυνάρια· ὅταν εἶνε μικρὰ εἰσέτι, ἐνεργεῖται ἐντομὴ εἰς τὴν ρίζαν τῆς οὐράς των, ἔπειτα κάμπτεται αὕτη κυκλοτερώς, ὥστε τὸ ἀκρον ἐμπίγνυται ἐν τῇ ἐντομῇ. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ πληγὴ ἐπουλοῦται· ἡ οὐρά τοῦ κυνὸς ὁμοιάζει πρὸς στεφάνην ἢ πρὸς κυνηγετικὸν κέρασ, καὶ φέρεται οὕτω κρατούμενον ἀπὸ τῆς οὐράς ἢ ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ βραχίονος.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι αἱ προστατευτικαὶ τῶν ζῶων ἐταιρίαι θὰ καταρθώσωσι νὰ παρακώλυσωσι τὴν βάσανον ταύτην τῶν κυνάρων, ὡς καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον ἐπίσης συνήθειαν τοῦ κόπτειν τὰ ὠτα τῶν κυνῶν.

Αἱ πρόσοδοι τοῦ μεγάλου μελοδραματικοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων συνεποσώθησαν κατὰ τὸ 1882—1883 εἰς 3,066,348 φράγκα.